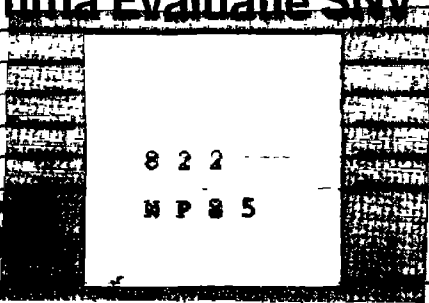


Programma Evaluatie SNV

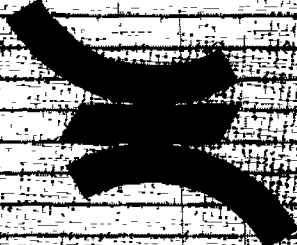


CWS

Nepal



SNV voor de komende jaren
aanpak samenwerking en



822-2197

Doelstelling SNV

(art. 2 van de Statuten)

De Stichting Nederlandse Vrijwilligers stelt zich ten doel, in samenwerking met de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking, vrijwilligers uit te zenden teneinde een bijdrage te leveren aan de samenwerking met ontwikkelingslanden en tevens de bewustwording van de ontwikkelingsproblematiek in Nederland te bevorderen.

De in dit rapport genoemde bijlagen zijn opvraagbaar bij de betreffende Regio-afdeling van SNV

PROGRAMMA EVALUATIE

SNV

NEPAL

COMMUNITY WATER SUPPLY AND SANITATION (CWSS)

~~1866~~. ISN = ~~1870~~ ^{ISN =} 2197
822 NP85

Februari 1985

Walter de Boeck

"Dit evaluatierapport maakt deel uit van de programma-evaluatie die SNV in 1984/1985 heeft gehouden. De referentietermen voor dit onderzoek zijn vastgesteld door de stuurgroep programma-evaluatie die ook de rapportage hieraan getoetst heeft. Overigens blijft de evaluator verantwoordelijk voor de inhoud van dit rapport".

INHOUD

pagina

Voorwoord	
Lijst met afkortingen	
Inleiding	1
I. Projektaanduiding	4
II. Financien	5
III. Doeleinden	6
A. Algemene doeleinden van het gastland	6
B. Doelstellingen van het CWSS programma	6
1. Algemeen	6
2. Kwantitatieve doelstellingen	7
C. Doelstellingen van de gastorganisatie	7
D. Doelstellingen van UNICEF	8
E. Relatie tussen de doelstellingen van de gastorganisatie en SNV	9
IV. Achtergrond van het projekt	10
V. Voorbereiding en opzet	10
A. Projekt	10
B. Inzet	10
VI. Uitvoering	13
A. Projektniveau	13
1. Organisatiestructuur en mankracht	13
2. Technisch personeel	14
3. Selectie van projekten	16
4. Konstruktie van de projekten	18
a. Werkzaamheden	18
b. Rol van de vrijwilliger	19
c. Participatie	20
d. Vrouwbetrokkenheid	23
e. Rol van de SNV-ers op het gebied van participatie en vrouwbetrokkenheid	24
f. Sanitaire aspecten	26
B. Inzetniveau	26

VII. Beheer, begeleiding en evaluatie	31
A. Projekt	31
B. Inzetniveau	32
VIII. Resultaat, doorwerking en perspectief	34
A. Fysieke outputs	34
B. Technische toestand CWSS-projekten	34
C. Onderhoudssituatie	35
D. Sanitaire voorzieningen	35
E. Verdelingsaspecten	36
F. Betekenis voor de vrouwen	36
G. Gezondheidseffekten	37
1. Kwaliteit van het drinkwater	37
2. Persoonlijke hygiene en het schoonhouden van de omgeving	38
3. Sanitaire voorzieningen	39
4. Gezondheidsvoorlichting	39
H. CWSS als "nucleus for development"	39
I. Overname door de gastorganisatie	40
J. Kostprijs van een waterprojekt	40
IX. Konklusies en aanbevelingen	41
A. Beleidsmatigheid	41
1. Konklusies	41
2. Aanbevelingen	42
B. Efficiëntie	43
1. Konklusies	43
2. Aanbevelingen	45
C. Doeltreffendheid en betekenis	45
1. Konklusies	45
2. Aanbevelingen	46

Kaart 1 : Ontwikkelingsregio's en bezochte projekten
Kaart 2 : Distrikten waar het CWSS programma aanwezig is

VOORWOORD

Deze evaluatierapporten zijn uiteraard niet alleen het werk van de evaluator. Verschillende mensen hebben ertoe bijgedragen. Eerst en vooral wil de evaluator Mej. Indira Shrestha bedanken, de lokale evaluatrice van "Integrated Development Systems" in Kathmandu, die aan het onderzoek en de rapportage voor twee van de drie projecten (CWSS en PCRW) meegewerkt heeft. Dankzij Mej. Tineke Roholl konden we beschikken over samengestelde dossierinformatie, die de onderzochte projecten overzichtelijk maakte. Dr. P. Streefland werkte mee aan een deel van het veldonderzoek, en gaf adviezen voor de rapportage. Mr. P.R. Joshi en Mr. S. Shrestha, waren behulpzaam bij het veldonderzoek als assistenten.

Het was een zware taak om de rapporten tijdig klaar te krijgen en onze speciale dank gaat hierbij uit naar Viviane Kramer, Veerle Verleyen, Gert Jan Harpe en P.R. Joshi.

Om te vermijden nog vele mensen te vergeten, wil ik iedereen bedanken die tijd vrijgemaakt heeft voor het behulpzaam zijn bij de evaluatie-missie.

Walter De Boeck

12 februari 1985

LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN

APC	American Peace Corps
CWSS	Community Water Supply and Sanitation
DB	Dagelijks Bestuur
DTO	District Technical Office
DWSS	Department of Water Supply and Sewerage
FO	Field Office
FP/MCH	Family Planning / Maternal and Child Health
GVS	German Volunteer Service
HMG/N	His Majesty's Government of Nepal
ICHSDP	Integrated Community Health Services Development Project
JOCV	Japanese Overseas Co-operation Volunteers
LDD	Local Development Department
LDM	Local Development Ministry
LDO	Local Development Officer
MPLD	Ministry of Panchayat and Local Development
MST	Maintenance and Sanitation Technician
RD	Regional Directorate
SATA	Swiss Agency for Technical Assistance
TOR	Terms of Reference
UMN	United Mission to Nepal
VSO	Volunteer Service Overseas
WGP	Werkgroep Projekten
WHO	World Health Organisation
WSST	Water Supply and Sanitation Technician

Inleiding.

Voor de "Nepal component" van de programma-evaluatie/S N V werd het Community Water Supply and Sanitation project (CWSS) uitgekozen als intensief te bestuderen project. Dit in samenwerking met UNICEF en het lokale "Ministry of Panchayat and Local Development" uitgevoerde project vormde en vormt nog steeds een van de belangrijkste onderdelen van het SNV-programma in Nepal, aangezien sinds de "intrede" van SNV in Nepal, gemiddeld steeds een zestal vrijwilligers erin werkzaam waren. In totaal werd tot eind 1984 ongeveer 40 manjaren SNV-vrijwilligers ingezet.

Aangezien het project bestaat uit een groot aantal afzonderlijke watervoorzorgingsprojectjes verspreid over een groot deel van Nepal, zullen we voor CWSS als geheel de term "programma" aanhouden terwijl de afzonderlijke projecten ook als zodanig aangeduid zullen worden.

In grote lijnen werd vastgehouden aan het onderzoeksschema dat vooropgesteld werd in de terms of reference (p. 13 - 14).

In totaal werden zes projecten bezocht (zie kaart no. 1).

- Kotjahari (Mid-westelijke regio) tussen 20 en 24 november 1984.
Evaluator alleen,
- Kerung (Oostelijke regio): van 2 tot 7 december 1984
Evaluator, lokale evaluatrice en stuurgroep lid Dr. P.H. Streefland;
- Sitamdu (Oostelijke regio): van 8 tot 11 december 1984.
Evaluator, lokale evaluatrice en stuurgroep lid,
- Jitpur (Oostelijke regio): van 14 tot 18 december 1984
Evaluator en lokale evaluatrice;
- Satakhani (Mid-westelijke regio) van 6 tot 9 januari 1985
Evaluator alleen;
- Sunachuri (Centrale regio): van 16 tot 19 januari 1985
Evaluator en lokale evaluatrice

Er werd na samenspraak met Dr. Streefland en de coördinator/P. Meys besloten dat de evaluator het eerste project alleen zou bezoeken omdat de lokale evaluatrice nog niet beschikbaar was en om ervaringen op te doen voor de gezamenlijk te bezoeken projecten. Het feit dat het Satakhani-project eveneens alleen door de evaluator bezocht werd, had te maken met de vooraf uitgewerkte planning waarbij 1 CWSS-project in de buurt van Surkhet (K-Bird gebied) zou bezocht worden terwijl de lokale evaluatrice in die periode veldonderzoek zou verrichten voor het PCRW-project.

Het onderzoeksprogramma stond onder tijdsdruk vanwege de (nodige) geografische spreiding van de projecten en de steeds aanwezige transportproblemen. Toch is dit laatste vrij goed meegevallen en dit voornamelijk dankzij de verbeterde operaties van RNAC, de nationale luchtvaartmaatschappij van Nepal. In totaal maakte de evaluator 8 lokale vluchten, die allemaal vlekkeloos verliepen. Daarnaast werd gebruik gemaakt van bustransport, een motorfiets en, "last but not least" wat men in Nepal "number eleven" pleegt te noemen, d.w.z. lopen.

Een vrij grote diversiteit van projecten kon aldus bezocht worden (zoals vooropgezet op pag. 14 van de TOR), en om een beter inzicht hierin te geven, worden in annex 2 de voornaamste gegevens verwerkt in "projectprofielen". Gezien het vooraf overeengekomen low-key karakter van de evaluatie en ook i.v.m. de transportproblemen, was het niet mogelijk lange tijd in één dorp door te brengen. In rural Nepal is men het niet gewoon dat buitenstaanders de graad van participatie en vrouwbetrokkenheid in een project komen bekijken en vooral in dorpen met een autoritaire sociale structuur levert dit nogal eens problemen op. In elk afzonderlijk geval werd gepoogd een juiste balans te vinden tussen het verzamelen van de nodige informatie, en het voldoen aan de voorwaarde om low-key te blijven opereren. Naar ons gevoel is dit grotendeels gelukt.

De verdeling van de veldwerkzaamheden tussen de leden van het evaluatieteam was grosso modo als volgt:

- De lokale evaluator concentreerde zich op de vrouwbetrokkenheid en participatie-aspekten van het project;
- Dr. Streefland hield zich voornamelijk bezig met de gezondheidsaspecten van het project;
- De evaluator richtte zich op de technische toestand van de systemen en probeerde een inzicht te krijgen in de globale socio-ekonomische structuur van het dorp en in de verdelingsaspecten van het project (verdeling van de kranen, van de lokale arbeid enz.)

Daarnaast had het team in vijf van de zes bezochte projecten ook de beschikking over een assistent (in 3 projecten Mr. P.R. Joshi; in 2 andere Mr. S. Shrestha) die vooral behulpzaam was bij de informele interviews.

Aan het begin van elke dag werden in een gezamenlijke vergadering de resultaten van de vorige dag doorgesproken, en werd nagegaan welke evaluatiepunten nog verdere aandacht nodig hadden. Het evaluatiepunt m.b.t. de kwaliteit van het drinkwater kon niet in het veld onderzocht worden gezien het vrijwel ontbreken van de nodige apparatuur en voorzieningen in dit verband in Nepal, en de praktische problemen (tijd - meesjouwen van apparatuur) die dit zou meegebracht hebben. Na overleg met Dr. Streefland werd besloten dit punt op een meer rudimentaire manier te bekijken. Voor nadere behandeling van dit punt, zie de uiteenzetting over gezondheidseffecten op pag. 37

Naast het veldonderzoek werd ook tijd besteed aan het doorwerken van CWSS dossiers in het SNV veldkantoor (1), het doorlezen van UNICEF CWSS rapporten die niet in Nederland beschikbaar waren, en vooral aan het voeren van vnl informele gesprekken met huidige en ex-CWSS vrijwilligers, de vorige en huidige veldleider, veldstaf, UNICEF-staf en verantwoordelijken van de gastorganisatie op verschillende niveaus.

Op 26 december werd er in Kathmandu een vergadering gehouden met de veldstaf, en de CWSS-vakgroep (bestaande uit aanwezige huidige en ex-CWSS vrijwilligers) om de eerste bevindingen van het evaluatieteam door te spreken. Op 1 februari werd opnieuw een soortgelijke bijeenkomst gehouden om de eerst versie van de engelse samenvatting van het eindrapport te bespreken.

De evaluator had ook de gelegenheid om de vertegenwoordigers van 2 andere CWSS projecten te spreken (2). Deze gesprekken bleken zeer nuttig voor het formuleren van ideeën over eventuele alternatieven voor de huidige UNICEF-MPLD aanpak

Het rapport is hoofdstuksgewijs opgezet volgens het zgn. IOV-stramien. Het eerste deel van het rapport behandelt CWSS; het tweede deel de meer algemene punten betreffende Nepal en SNV.

In 1979 veranderde het oorspronkelijke CWS (Community Water Supply) programma in CWSS (Community Water Supply and Sanitation). Voor de duidelijkheid houden we in de tekst echter CWSS aan, ook al betreft het opmerkingen over de periode voor 1979

Een profiel van Nepal kan men in Annex I vinden. Voor een goed begrip van bepaalde termen, is het voor de lezer die Nepal niet of onvoldoende kent aan te raden dit profiel door te nemen.

-
- (1) Dit was geen gemakkelijke opdracht wegens de vrij onoverzichtelijke toestand van de dossiers in het veldkantoor, we zijn hier dan ook slechts ten dele in gelukt.
 - (2) Mr H A Heijnen, Project Manager van het CWSS-project in de Westelijke regio, waar SATA (Swiss Agency for Technical Assistance) technische assistentie verleent en Mr. John Williamson van UMN (United Mission to Nepal), dat eveneens een eigen CWSS project uitvoerde in Nawalparasi distrikt.

I. PROJEKTAANDUIDING

Traditioneel zijn de meeste dorpen in de heuvels gebouwd op de heuveltoppen en hellingen om een maximale hoeveelheid land onder de ploeg te brengen, en vanwege de malaria die tot voor kort in vele valleien heerste. Een van de nadelen van dit bebouwingspatroon is het gebrek aan water in de heuvels, vooral in het droge seizoen. Vnl. de vrouwen moeten soms verschillende uren per dag besteden aan het halen van water voor het gezin. Dit probleem wordt nog geaccentueerd door de bevolkingstoename en de daarmee gepaard gaande ontbossing, die de waterhoudende capaciteit van de bodem sterk gereduceerd heeft in de meeste gebieden.

Om deze problematiek te lijf te gaan, initieerde het Nepalese "Local Development Department" (LDD) (1), een "community water supply" programma in 1970, om dorpen in de heuvels van veilig en voldoende drinkwater te voorzien. Vrij snel werd UNICEF bij het programma betrokken (1971). De techniek die gebruikt is, is de zgn. "gravity-flow", waarbij een hoger gelegen bron of stroom "afgetapt" wordt en naar een reservoir geleid met ondergrondse HDP (2)-pijpen. Vanaf dit punt wordt het water verdeeld over het te bestrijken woongebied, waarbij hier en daar tappunten (en wasgelegenheden) gekonstrueerd worden. Waar nodig bouwt men ook zgn. "Break Pressure Tanks" (BPTs), om een te hoge druk op de pijpen te voorkomen.

Vanaf het begin was het de bedoeling dat dorpeelingen zouden betrokken worden bij de aanleg van het systeem -door het leveren van vrijwillige arbeid - en bij het onderhouden van het systeem na de afwerking ervan.

Het programma groeide snel uit tot het voornaamste ontwikkelingsprogramma van het Local Development Department. Een van de voornaamste knelpunten was echter het gebrek aan competente technici om de projecten uit te voeren. Om te voldoen aan dit tekort werd vanaf het begin een beroep gedaan op buitenlandse vrijwilligers. In het begin worden Peace Corps en de Duitse vrijwilligersorganisatie GVS erbij betrokken. Later volgen JOCV (3) VSO (4) en SNV.

SNV raakte bij het programma betrokken doordat GVS in 1977 niet in staat was een aantal vakatures voor weg- en waterbouwers op te vullen en de aanvragen doorspeelde naar SNV. Met uitzondering van een verpleegster werkzaam in Pokhara, waren dit de eerste SNV-ers werkzaam in Nepal. Aanvankelijk werken de CWSS vrijwilligers onder GVS. Na bezoeken van SNV medewerkers in 1979 en toetsing van het totaalbeeld van Nepal aan de landennormen, wordt besloten Nepal toe te voegen aan de lijst concentratielanden. In juli 1980 komt er een veldvertegenwoordiging.

Op het ogenblik loopt het CWSS programma in 38 heuvel-districten van Nepal (zie kaart 2), waarbij UNICEF en vrijwilligersorganisaties technische assistentie verlenen, behalve in de districten van de westelijke ontwikkelingsregio, waar SATA de technische assistentie verzorgt. Op dit moment zijn 7 SNV-ers bij het programma betrokken (zie Annex 4).

(1) Onder het toenmalige "Home Panchayat Ministry", het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

(2) "High Density Polytheen".

(3) Japanese Overseas Cooperation Volunteers. Japans.

(4) Volunteer Service Overseas. Brits.

II FINANCIEN.

De financiering van het CWSS-programma is als volgt verdeeld:

- HMG (MPLD) betaalt de lokaal beschikbare materialen, het plaatselijke transport, geschoolde en half geschoolde arbeid, lonen van de HMG-staf en administratiekosten.
- UNICEF betaalt de voornaamste materiaalkosten (vnl. cement en HDP pipe), transport naar de verschillende regio's, trainingsprogramma's, technische assistentie en de lonen van de "technicians".
- Het dorp staat in voor de vrijwillige ongeschoolde arbeid.
- De vrijwilligersorganisaties betalen uiteraard de kosten van hun vrijwilligers (1).

UNICEF trekt ook donoren aan voor de financiering van de UNICEF-komponent in het programma. Zo worden de programma's in het midden en verre Westen en in het Oosten gefinancierd door UNCDF (United Nations Capital Development Fund), het programma in de Centrale regio door de E.E.G., en het programma in de Westelijke ontwikkelingsregio door SATA.

In de periode 1971-1981 spendeerde UNICEF in totaal ongeveer zes miljoen US\$ voor de bouw van totaal een driehonderdtal projecten. De HMG input in het programma voor deze periode was niet te achterhalen. Vanaf 1982 zijn meer cijfergegevens beschikbaar. Doordat de verschillende bronnen (2) niet op elkaar aansloten wat betreft onderverdeling, kon hier ook alleen maar een benaderende schatting gemaakt worden. Er werden in die periode oktober 1982-september 1984 in totaal ongeveer 100 projecten afgewerkt. (3)

UNICEF spendeerde in die periode totaal ongeveer 2,600,000 US\$. Ongeveer 1,950,000 US\$ hiervan zijn zgn. "noted funds", d.w.z. fondsen beschikbaar gesteld door UNCDF of de EEG. De overige 650,000 US\$ kwamen van UNICEF's eigen fondsen en werden vooral besteed aan technische assistentie (Project Officer, Assistant Project Officers).

HMG besteedde in dezelfde periode ongeveer 1,160,000 US\$ in het CWSS-programma. De inbreng van de dorpingen in het programma (onder de vorm van vrijwillige arbeid) wordt geschat op 285,000 US\$.

De totale uitgave van SNV in het programma tot september 1984 wordt geschat op 1,900,000 Dfl. (4)

-
- (1) Een SNV-er in Nepal kost gemiddeld 60,000 Dfl. per jaar.
(Bron: Hans van der Veen).
 - (2) Vnl. de "progress reports" van UNICEF voor de verschillende periode.
 - (3) Het door SATA gefinancierde programma in de Westelijke regio wordt hierbij niet meegerekend.
 - (4) Indien aangenomen wordt dat de vrijwilligers gemiddeld 50,000 Dfl/man-jaren kosten in de periode 1977-1984. De totale inzet bedroeg 38 man-jaren tot september 1984. SNV-ers waren betrokken bij de bouw van 58 projecten.

III DOELEINDEN.

A Algemene doeleinden van het gastland.

Zie Annex I

B Doelstellingen van het CWSS-programma.

1. Algemeen

In de loop der jaren zijn een hele waslijst doelstellingen verschenen. (1) Als we proberen het essentiële hieruit te halen, dan komen volgende doelstellingen vrijwel overal terug:

- Het verstrekken van voldoende en veilig drinkwater voor leefgemeenschappen in de heuvels.
- Het verminderen van de arbeidstijd van vrouwen besteed aan het halen van water.

De doelgroep wordt ruim gedefinieerd als de leefgemeenschappen in de heuvels ("hill communities"), maar de vrouwen worden toch specifiek genoemd omdat vooral zij instaan voor het halen van water voor huishoudelijk gebruik. Vanaf ongeveer 1980, komen hier een paar doelstellingen bij:

- Het verbeteren van de algemene gezondheidstoestand door het voorkomen van ziekten die te maken hebben met water en sanitaire voorzieningen te verminderen.
- Door het verbeteren van de gezondheidstoestand, en door het verminderen van de arbeidslast voor het halen van water, de produktiviteit van de doelgroep te verhogen

De gedachtengang die hierachter zit wordt goed verwoord in de basisprincipes van het zevende plan; (2)

In the hill region, in particular, human settlements are usually long way off from watering places. In such situation housewives have to devote a lot of time and energy to the task of fetching water--time and energy, which could have been better spent on some productive work. They have to make do with whatever is available, and in most or all cases what is available is contaminated water, which is at the root of all kinds of diseases. If enough potable water can be supplied, the time spent on bringing water can be diverted to productive works, which will naturally help raise the productivity and income of the family.

-
- (1) Doelstellingen van het 6e en 7e vijfjarenplan; LDD en APC, Handbook for Volunteers working in CWS, august 1974: p. 2 en 3; HMG, 10 year plan for the provision of drinking water supply and sanitation, Kathmandu 1980, p. 6; UNICEF plan of operation 1982-1986, Kathmandu 1982 p. 116.
 - (2) HMG, National Planning Commission, Basic principles of the seventh plan (1985-1990), Kathmandu, 1984, p. 21.

Besides, the resulting control of waterborne diseases will improve the health status of the people and push up the level of their productivity. That is why it is deemed essential that priority be assigned to expand the coverage of drinking water facility in the seventh plan

2 Kwantitatieve doelstellingen

In het kader van de internationale water decade (1980-1990) werd door het DWSS en het LDM, en met technische assistentie van WHO, een tienjarenplan opgesteld voor drinkwater en sanitaire voorzieningen. Dit zeer ambitieuze programma stelt zich m.b.t. watervoorziening in de heuvels de volgende doelstellingen

"By 1990 it is required that there shall be at least one water supply system in each and every village panchayat in the country. To meet this requirement 2.266 gravity piped water supply systems has been planned for implementation in the hills and midlands between 1980 and 1990". (1)

Deze doelstelling is inderdaad zeer ambitieus, en er wordt nadien nog nauwelijks naar gerefereerd. Het is ondertussen duidelijk dat de doelstelling bij lange na niet gerealiseerd zal worden.

Met betrekking tot sanitaire voorzieningen is het plan een stuk realistischer. Er wordt van uitgegaan dat dit aspect van het programma nog in de kinderschoenen staat, en dat er nog veel onderzoek dient gedaan en ervaring opgedaan moet worden op dit gebied in Nepal. Als doelstellingen worden gesteld het bereiken van 2,95% van de rurale bevolking in 1985, en 13,12% in 1990. Ook wordt onderstreept dat deze komponent noodzakelijkerwijze gepaard moet gaan met promotiekampagnes en gezondheidsvoorlichting.

C. Doelstellingen van de gastorganisatie.

In de loop der jaren is de gastorganisatie drie keer van naam veranderd:

- 1977-1979. Local Development Department (LDD)
- 1980-1981. Local Development Ministry (LDM)
- 1982-nu Ministry of Panchayat and Local Development (MPLD)

Aanvankelijk was het departement dat instond voor lokale ontwikkelingsinitiatieven (LDD) een afdeling van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (Ministry of Home Panchayat). Rond het begin van het zesde plan, werd lokale ontwikkeling zo belangrijk geacht dat het departement de status van volwaardig ministerie kreeg.

(1) DWSS, op cit., p. 6

Een paar jaar later werd "panchayat" toegevoegd aan de naam van het ministerie.

Zowel van LDD als LDM zijn officiële doeleinden beschikbaar (1)

De doelstellingen zijn, naast het uitvoeren van de lokale ontwikkelingspolitiek van HMG uiteraard, grotendeels gelijklopend. De voornaamste hieronder zijn:

- Het verhogen van economische en sociale welvaart van de massa der bevolking, door het uitvoeren van kleine ontwikkelingsprojecten die voldoen aan de lokaal gevoelde behoeften.
- Het mobiliseren van lokale resources in dit verband.
- Het betrekken van de lokale bevolking bij deze projecten

In de doelstellingen van LDM wordt ook de vrouwbetrokkenheid specifiek genoemd

"To increase the number of women's participation in the process of local development". (2).

Wat opvalt is dat bij LDD meer gesproken wordt over aansluiting bij het panchayat systeem. Hoewel er geen officiële doelstellingen van MPLD beschikbaar zijn, kan gesteld worden dat die aansluiting zeker een rol gespeeld heeft bij het ontstaan van MPLD. De visie van hoge ambtenaren van MPLD was dat het panchayat systeem kon gebruikt worden als middel om ontwikkelingsactiviteiten beter te laten verlopen. Het paleis zag het versterken van het panchayat systeem eerder als doel. Dezelfde aansluitingsgedachte ligt ook aan de grond van de decentralisatie - Wet (zie Annex 1). Welke tendens op den duur doorslaggevend zal zijn (panchayat als middel tot ontwikkeling, of ontwikkelingsactiviteiten als middel om het systeem te versterken) is nog niet duidelijk

D. Doelstellingen van UNICEF.

De algemene doelstelling van UNICEF is natuurlijk bekend: het verhogen van het welzijn van moeders en kinderen.

Met betrekking tot CWSS heeft UNICEF een lange termijn aanpak. Dit komt expliciet tot uitdrukking in het UNICEF/HMG plan of operations (1982-1986)

"This is part of a continuing programme which begins in 1971 and will continue for decades to come until the whole population has reasonable access to water supply and sanitation facilities" (3)

(1) LDD en Peace Corps, op. cit., p. 2/3 en Ministry of Local Development - Why, Kathmandu, 1980, p.2.

(2) LDM, op. cit., p. 2.

(3) UNICEF, op. cit., p. 114.

In dit "plan of operation" komt ook het verminderen van de arbeidslast voor moeders en kinderen, en de relatie met gezondheid naar voren

"Overall Objectives.

- a) To improve the health of children and mothers by reducing the prevalence of diseases related to poor water supply and sanitation.
- b) To reduce the burden of water collection on mothers and children by providing a water supply within a reasonable distance of the home". (1)

In de "project agreements" voor de verschillende regio's komt ook het versterken van de capaciteit van de gastorganisatie om CWSS-projecten uit te voeren naar voren als doelstelling.

E. Relatie tussen de doelstellingen van de gastorganisatie en SNV

De doeleinden van de gastorganisatie zijn zeer ruim, evenals de definitie van de doelgroep door de gastorganisatie ("the local masses"). MPLD is vooral gericht op de rurale bevolking. Deze wordt evenwel zelden verder uitgesplitst. Dit heeft uiteraard te maken met het streven naar unificatie van het land onder het panchayat systeem. Het kastensysteem is officieel afgeschaft, en alle etnische groepen staan theoretisch op gelijke voet. In de praktijk is dit natuurlijk niet het geval, maar het blijkt voor een officiële regeringsinstantie politiek niet haalbaar om verdere differentiatie toe te passen. Aangezien praktisch de hele rurale bevolking onder de armoedegrens ligt, kon SNV-Nepal aansluiten bij die algemene definitie van de doelgroep, al heeft SNV-Nepal duidelijk voorkeur getoond voor inzetten in afgelegen heuvel- en berggebieden, waar de bevolking zo mogelijk nog armer is.

Zowel bij MPLD als bij SNV wordt gesproken over het mobiliseren van lokale resources en het betrekken van de doelgroep bij de ontwikkelingsactiviteiten. De doelstellingen van beide organisaties sluiten dus vrij nauw aan bij elkaar.

(1) UNICEF, op. cit., p. 116.

IV ACHTERGROND VAN HET PROJECT.

In 1977 waren 70 projecten afgewerkt, gespreid over de 4 toenmalige ontwikkelingsregio's (1).

Uit een evaluatie van het programma in 1977 door de Nepalese consultancy-organisatie New Era, blijkt dat de procedure voor de aanvraag van een project zeer tijdrovend was. In 2/3 van de gevallen duurde het 5 jaar voordat de feitelijke ingebruikstelling plaats kon vinden. In die gevallen waar de procedure sneller verliep was dat te danken aan interventie van politici.

In vrijwel de helft van de afgewerkte projecten kwam onvoldoende water uit de kranen, (meestal seizoensgebonden, maar soms het hele jaar door).

Op dat moment was er ook totaal geen aandacht voor het onderhouden van de projecten

V VOORBEREIDING EN OPZET.

A. Projekt

Over de voorbereiding en opzet van het CWSS-programma is op dit moment haast niets meer terug te vinden. Er is geen spoor van vooronderzoek naar de drinkwatervoorziening voor 1970. Het lijkt er sterk op dat drinkwatervoorziening door de betrokken organisaties als een vanzelfsprekende prioriteit gezien werd, aangezien het programma onmiddellijk van start gaat bij de oprichting van het LDD in 1970.

Tijdens het midden van de 5e plan periode (1975-1980) wordt een uniforme procedure uitgewerkt door LDD voor de selectie van projecten die in grote lijnen nog steeds aangehouden wordt.

Een aanvraag van de dorpspanchayat wordt doorgespeeld naar de distrikts-panchayat, die een eerste selectie doorvoert. Daarna komt de aanvraag bij het regionale/plaatselijke LDD-kantoor terecht, die de uitvoerbaarheid van het projekt onderzoekt, en de nodige surveys uitvoert. Elk jaar zenden de verschillende regionale kantoren een lijst met de te implementeren projecten voor het komende konstruktieseizoen (november-juni) naar het centrale LDD-bureau in Kathmandu, waarna, rekening houdend met het beschikbare budget, de definitieve lijst goedgekeurd wordt.

Naast het door UNICEF ondersteunde CWSS-programma, waarbij SNV betrokken is, zijn er nog een paar andere vermeldenswaardige programma's op dit gebied:

- Watervoorziening voor grotere rurale en semi-urbane leefgemeenschappen (totale lengte van de leiding meer dan 10 km.), worden gebouwd door het DWSS

(1) The Far Western Development Region werd naderhand opgesplitst in een Mid en Far Western Development Region.

- Alle geïntegreerde rurale ontwikkelingsprojecten bouwen eveneens kleine watervoorzieningsprojecten in rurale gebieden
Het gaat hierom

- * Wereldbank (Rasuwa - Nuwakot distrikten)

- * U S A (Rapti Zone)

- * Canada (Karnali en Bheri Zones)

- * Groot-Brittannië (Khosi heuvels)

- * West-Duitsland (Dhading distrikt)

In de regel is het UNICEF-CWSS programma niet actief in deze gebieden, maar er wordt wel ondersteuning gegeven, voornamelijk onder de vorm van training

- Door de grote vraag naar drinkwater op lokaal niveau, ondersteunt MPLD ook de bouw van watersystemen door de distriktsparichayat. Deze steunverlening bestaat uit het verstrekken van materialen en technische assistentie van de "District Technical Offices" (DTO), die aan de distriktsparichayat verbonden zijn. Het gaat hier om kleinere systemen met een maximale lengte van de leidingen tot 3 km.
- In de particuliere sektor zijn een paar christelijke geïnspireerde organisaties werkzaam op gebied van o.a. watervoorziening. De voornaamste hiervan is de "United Mission to Nepal" (UMN). Door de grotere flexibiliteit die eigen is aan NGOs, worden er met soms weinig middelen goede resultaten bereikt. (1).

In de Westelijke ontwikkelingsregio verleent SATA technische assistentie aan het CWSS-programma, en zijn er geen vrijwilligersorganisaties bij betrokken.

B Inzet

Zoals hoger vermeld, is de inzet van SNV-ers in het project tot stand gekomen via een "doorgespeelde" aanvraag van GVS.

Bij het onderzoeken van de aanvraag wordt uitsluitend afgegaan op de gegevens die GVS ter beschikking stelt aan SNV, aangezien

"het project voldoet in hoge mate aan de DED-projectnormen, die praktisch dezelfde zijn als de onze" (2)

(1) Zie Annex III

(2) Memorandum van LZ aan PR/PE van 8/3/1977

Door LZ wordt gesuggereerd om op basis van de bestaande gegevens de projecten-goedkeuringsprocedure te omzeilen en "direkt in zee te gaan".

Drie weken later, (28/3/1977) schrijft de chef van ANV een positief advies over een SNV-inzet in het programma aan de toenmalige Werkgroep Projekten(WGP). In deze brief wordt uitgegaan van een nogal "ideale" voorstelling van het projekt, zoals later zou blijken tijdens de uitvoering. Met name wordt nogal vlug aangenomen dat de projektselectie op democratische wijze tot stand komt, dat een verbetering van de kwaliteit van het drinkwater de sociaal-ekonomische situatie op lokaal niveau zal verbeteren ("minder verlies aan arbeidsdagen wegens ziekte waardoor hogere produktie = hoger inkomen"), en dat de vrijwilliger redelijk geïntegreerd zal zijn in de gastorganisatie.

De WGP, zowel als het DB, baseren hun positief oordeel over de inzetten alleen op deze brief waar in bijlage ook het "Handbook for volunteers working in CWS" (dd 1974, samengesteld door Peace Corps en LDD) is toegevoegd

Er wordt een systeem uitgewerkt waarbij de SNV-ers onder de verantwoordelijkheid van GVS gaan werken, en een kontrakt krijgen dat gelijkgesteld wordt met dat van de GVS-vrijwilligers. SNV-ers zullen wel aan SNV rapporteren. De rapporten zullen voorzien worden van kommentaar door de Duitse veldleider, en de West-Duitse Ambassadeur krijgt het mandaat om de belangen van de SNV-ers te behartigen.

VI UITVOERING.

A. Projektniveau.

1. Organisatiestructuur en mankracht.

In grote lijnen is de bestuurlijke eenheid die verantwoordelijk is voor lokale ontwikkeling en activiteiten in Nepal (achtereenvolgens LDD, LDM, en MPLD) door de jaren heen dezelfde structuur blijven behouden: een centrale eenheid met daaronder regionale direktoraten in de verschillende ontwikkelingsregio's (1). Nochtans zijn er twee belangrijke tendenzen die opvallen door de jaren heen:

- Een uitbreiding van de vertegenwoordiging in de rurale gebieden.
- Een nauwere aansluiting bij het panchayat systeem, en de hiermee gepaard gaande decentralisatie van de selectieprocedure.

De oorzaken van deze evolutie zijn van planologische en algemeen politieke aard, en werden grotendeels besproken in hoofdstuk III op pag. 8 : enerzijds meer aandacht voor de ontwikkeling van de rurale gebieden, en anderzijds het versterken van de panchayat structuren.

Aan de oorspronkelijke 3 Regionale Directoraten (RD) zijn er in 1981 twee toegevoegd, één door de opsplitsing van de Far-Western Development Region in een "Far-Western" en een "Mid-Western Development Region", en één doordat in de centrale regio eveneens een RD opgericht werd. (Deze regio ressorteerde tot 1981 direkt onder het centrale ministerie).

Daarnaast werden, vanaf het begin van de jaren '80, in totaal 7 veldkantoren ("field offices" - FO) opgericht, die de implementatie van lokale ontwikkelingsprogramma's in de meer afgelegen gebieden moeten vergemakkelijken. Administratief vallen de FOs onder de RDs.

De aansluiting bij het panchayatsysteem kwam tot stand bij de oprichting van het LDM doordat er in elk distrikt een "Local Development Officer" (LDO) geplaatst werd die instaat voor de planning, implementatie en coördinatie van de lokale ontwikkelingsprojekten in het distrikt. Hij is de door LDM benoemde sekretaris van de "district panchayat", het bestuurlijke orgaan op distriktsniveau. Terwijl de RDs vroeger zelf de planning, implementatie en coördinatie van de projekten op zich namen, vervullen zij thans meer en meer een ondersteunende rol bij beslissingen die op distriktsniveau genomen worden.

(1) Voor de organisatiestructuur van MPLD, zie Annex V.

De LDO krijgt ook de verantwoordelijkheid voor de verdeling van LDM fondsen voor CWSS-projecten, terwijl dit vroeger door de RDs gebeurde.

Het ziet er naar uit dat de decentralisatie dezelfde lijn in de nabije toekomst door zal trekken. Vanaf het zevende vijfjarenplan (1985-1990) wil de regering nog verder gaan decentraliseren, en de lokale (distrikts- en dorps-) panchayats nog grotere verantwoordelijkheden geven dan tot nog toe. Het valt echter thans nog niet te bezien hoe en hoe snel de concrete uitvoering van de "Decentralization Act" (1983) zal plaatsvinden.

Eenzijds kan men zeggen dat UNICEF een stimulerende rol vervuld heeft bij het uitbreiden van de organisatiestructuur in het veld (oprichting van een RD voor de Centrale regio, oprichting van FOs), aan de andere kant is er een duidelijke terughoudendheid vanwege UNICEF om te decentraliseren naar het distriktsniveau. Het gebrek aan technische mankracht op distriktsniveau en de daaruit voortvloeiende slechte kwaliteit van bijv. de waterbouwsystemen uitgevoerd door de DTOs zijn daar niet vreemd aan.

2. Technisch personeel.

Voor de uitvoering van de CWSS-projecten doet MPLD een beroep op:

- "Engineers", deze zijn weinig bij de echte uitvoering van de projecten betrokken, maar hebben eerder een superviserende en controlerende rol, meestal op RD-niveau. Naast CWSS zijn ze ook nog bij andere ontwikkelingsprogramma's van MPLD betrokken (o.a. irrigatie).
- "Assistant Engineers", deze hebben min of meer dezelfde taak als de engineers, maar zijn wel uitsluitend betrokken bij CWSS.
- "Overseers", deze staan in voor de voorstudies en ontwerpen van de projecten, evenals voor directe supervisie van de constructieactiviteiten. Overseers hebben een tweejarige technische opleiding achter de rug, na de algemene scholing ("School Leaving Certificate" - 10e klas).
- "Technicians", deze worden meestal in het projectgebied zelf gerekruteerd, en na een lokale praktische training die door UNICEF georganiseerd wordt, ingezet bij het uitvoeren van de projecten. Het loon van de CWSS-technicians wordt door UNICEF terugbetaald aan HMG.

Voor de job description van dit personeel, zie Annex VII.

In september 1984 werkten er in het CWSS-programma 10 MPLD Engineers en Assistant Engineers, 38 Overseers en 223 Technicians. (1)

-
- (1) Bronnen: voortgangsrapporten van UNICEF en SATA voor de verschillende regio's
De groep Technicians bestaat uit de volgende categorieën:
- Water Supply and Sanitation Technicians (WSSTs), die bij de constructie betrokken zijn,
 - Maintenance and Sanitation Workers (MSTs), dit zijn ervaren Technicians die instaan voor onderhoud na afwerking,
 - WSST-trainees: dat zijn Technicians die nog in opleiding zijn, maar reeds bij het project betrokken zijn.

Behalve voor de Technicians lijkt de situatie op gebied van mankracht eerder achteruit dan vooruit te gaan. In vergelijking met een studie van New Era uit 1981 (1), zou er zich een duidelijke achteruitgang voorgedaan hebben, met name voor de Overseers (zie Annex V). Er dient hierbij opgemerkt dat men op centraal niveau bij MPLD blijkbaar niet weet hoeveel mensen er juist in CWSS werken, en dat hierdoor een vertekend beeld over de situatie ontstond in het New Era rapport. Uit gesprekken met UNICEF Project Officers die reeds jaren in het programma werken, blijkt in elk geval dat de situatie niet verbeterd.

De huidige supervisie-ratio ligt ongeveer als volgt: 1 Engineer: 4 Overseers: 18 volledig opgeleide Technicians werken tegelijk aan 11 projecten onder konstruktie (2). Er wordt haast konstant druk uitgeoefend door UNICEF op MPLD om de technische staf (ingenieurs en overseers) voor CWSS uit te breiden. Op dit vlak doen zich echter verschillende problemen voor:

- Een functie in het CWSS-programma is voor de meeste overseers of engineers niet aantrekkelijk. Andere ministeries en de prive-sektor geven dikwijls betere remuneraties en uitzichten op promotie.
- Het CWSS-programma is erg ruraal georiënteerd, wat verblijf in afgelegen gebieden met dikwijls moeilijke werk- en levensomstandigheden nodig maakt.
- Dikwijls wordt het niveau van "overseers" door de betrokkenen gezien als een "tussenstap" op weg naar engineersniveau. Om dit laatste niveau te bereiken is het vaak noodzakelijk om in Kathmandu te blijven voor het leggen van de nodige relaties voor het verkrijgen van een "fellowship".
- Het CWSS-programma bevat een belangrijke participatiekomponent, die niet zo populair is bij HMG-staf. Werken met betaalde arbeid, zoals dat in vele andere projecten het geval is, is organisatorisch gezien inderdaad een stuk makkelijker. In "participatie-projecten", gaat het werk na vijf uur nog steeds door omdat met de lokale leiders contact gehouden dient te worden.
- Technisch houdt het bouwen van een gravity-flow watersysteem niet zoveel in, en geeft het de overseers en ingenieurs dus weinig kans om veelzijdige ervaring op te doen in hun vakgebied.

Naast de MPLD-Engineers heeft UNICEF 10 Engineers (Nepalese en buitenlandse) in dienst voor het CWSS-programma. Zij vervullen op dit moment een onmisbare rol in het geheel, en staan niet alleen in voor technische, maar ook voor administratieve taken. In de FOs zitten op de meeste plaatsen alleen UNICEF-Engineers, MPLD-Engineers gaan haast nooit naar het veld of naar de projecten. Hoewel de situatie bij de overseers iets beter is, blijft het toch zo dat velen het grootste gedeelte van hun tijd in de RDs doorbrengen.

(1) New Era, An evaluation of the GVS/SNV involvement in the community water supply programme of the LDM, Kathmandu, August 1981, p. 20.

(2) Bron C. Glennie, Report of Field unit, 19-25th March 1983, p. 3.

Naast de "natuurlijke" aversie voor veldwerk, geeft het personeelsbeleid van MPLD onvoldoende incentieven voor Engineers en Overseers om naar het veld te gaan

Alleen de technicians, die uit het gebied zelf komen, hebben geen problemen met langdurige verblijven in rurale gebieden.

Door deze omstandigheden kan het CWSS-programma bij de huidige stand van zaken niet zonder vrijwilligers. Hoewel niet als dusdanig geformaliseerd, vervullen zij in de meeste gevallen de taak van "Overseer" voor de taakbeschrijving van de CWSS-vrijwilligers, zie Annex VIII.

In totaal zijn op het ogenblik een 25 vrijwilligers van vier verschillende organisaties (APC, JOCV, GVS en SNV) werkzaam in het programma

3 Selektie van de projekten.

Met steun van UNICEF werd in 1980 een conferentie georganiseerd te Jhapa (Oost-Nepal). Tijdens deze conferentie beraadden verantwoordelijken van UNICEF en LDO zich over de procedures die gevolgd zullen worden bij CWSS-projekten. Met name de selektieprocedure van projekten wordt in meer detail uitgewerkt. Ook worden procedures uitgewerkt die een grotere participatie van de bevolking beogen. De procedures van de Jhapa conferentie zijn nog steeds van kracht.

Samengevat is de thans geldende selektieprocedure als volgt

- a) De dorpspanchayat dient een geschreven aanvraag voor waterprojekt in bij de distriktspanchayat.
- b) De distriktspanchayat vraagt aan het DTO om het dorp te bezoeken en het gestandaardiseerde aanvraagformulier in te vullen.
- c) De distriktspanchayat moet jaarlijks de aanvraagformulieren onderzoeken en ze in volgorde van prioriteit rangschikken volgens de criteria vastgesteld tijdens de Jhapa conferentie (zie Annex VI)
- d) MPLD stelt in samenspraak met de RDs en de FOs het aantal projekten vast dat jaarlijks kan gebouwd worden in elke regio.
- e) De RDs informeren de distriktspanchayats hoeveel aanvragen dat jaar door het distrikt ingediend kunnen worden
- f) De distriktspanchayats dienen dan bij de RDs het gespecificeerde aantal aanvragen in, opgesteld in orde van prioriteit.

Het is weinig waarschijnlijk dat de orde van prioriteit, zoals vastgelegd in de procedures, gevolgd kan worden, gezien de zwakte van de DTOs (1) die de voorstudie aan de projekten uitvoeren, en de noodzaak voor de distriktspanchayat om rekening te houden met de politieke machtsverhoudingen die op dat niveau een rol spelen

(1) In de DTO dient in principe een Engineer te werken, maar in vele gevallen is er alleen een Overseer, die dan nog dikwijls afwezig is. Deze zou technische assistentie moeten verlenen aan alle lokale ontwikkelingsprojekten die door de distriktspanchayat uitgevoerd worden

Met name de dorpen rond de distriktshoofdplaatsen blijken bijv. vrij goed voorzien van waterprojecten

De rol van de RD (of van het FO) beperkt er zich toe na te gaan of de geselecteerde projecten uitvoerbaar zijn. De eerste fase hierbij is de zogenaamde "feasibility survey". Een team van een Engineer, een Overseer, en een minder ervaren Overseer gaat naar het dorp, en vraagt de pradhan pancha een openbare meeting samen te roepen, waarbij de bedoeling van de feasibility study uitgelegd wordt, en informatie verzameld wordt over het waterprobleem van de dorpingen. De dorpingen duiden dan een "informele survey group" aan, die het feasibility team zal begeleiden. Tijdens deze fase wordt nagegaan of het project technisch haalbaar is, of er geen disputen bestaan over waterrechten en of er voldoende "vrijwillige arbeid" verwacht kan worden, en hoeveel (en waar) tappunten gebouwd zullen worden.

Als het project "feasible" verklaard wordt, komt er een gedetailleerde survey. Het survey-team (dat op dezelfde manier samengesteld is) gaat opnieuw naar het dorp, en er wordt opnieuw een vergadering gehouden waarna het team metingen gaat verrichten die het maken van een gedetailleerd ontwerp mogelijk moet maken.

In de praktijk blijkt dat deze procedures niet zo nauwgezet gevolgd worden. Een Engineer is haast nooit beschikbaar, zodat het hoogstens Overseers zijn die deze surveys doen. Gezien het feit dat Overseers in de meeste gebieden weinig het veld ingaan (zelfs voor surveys), zijn het ook dikwijls vrijwilligers die de surveys doen, samen met ervaren technicians.

In sommige gevallen (zoals de bezochte projecten in Oost-Nepal) is er onvoldoende tijd voor het maken van een goede feasibility study. In de praktijk wordt de zaak haast alleen doorgesproken met de pradhan pancha en enkele lokale leiders (waaronder uiteraard geen vrouwen zijn). De meeste mensen zijn niet zo geneigd om naar "openbare meetings" te komen. Er is ook te weinig voorlichting gegeven over het belang van de meetings. De plaats waar het systeem komt, en de lokatie van de kranen, wordt dan ook grotendeels door de lokale leiders bepaald. Met name komen sommige groepen die binnen het dorp geen vertegenwoordiging hebben binnen de machtselite, onvoldoende aan hun trekken.

In project B, dat politiek gedomineerd werd door Sherpa's (1), woonden onderaan het dorp een groep Magars (1) en een groep Chetri's (2). Hoewel het technisch mogelijk was geweest ook deze dorpsgedeelten van water te voorzien, gebeurde dit niet. Bij de feasibility survey werden deze dorpsgedeelten over het hoofd gezien.

Als SNV-ers bij de surveys betrokken zijn, laten zij het organiseren van meetings meestal over aan de Overseer of technician. De meesten voelen zich te weinig bekend met de sociale structuur in de dorpen, om hierbij een grote rol te spelen. De vrijwilliger houdt zich vnl. bezig met technische zaken. Af en toe gebeurt het toch dat vrijwilligers de knoop doorhakken, over de plaatsing van de kranen bijv. maar dit is enkel wanneer er binnen het dorp geen beslissing komt. Hierbij worden meestal objectieve criteria (zoals de afstand tussen de kranen, of het aantal huizen per kraan) gehanteerd.

(1) Etnische groepen.

(2) Hogere kaste van de Indo-Nepalezen

4. Konstruktie van de projecten.

a Werkzaamheden:

Het konstruktieseizoen voor CWSS (en vrijwel voor alle andere ontwikkelingsactiviteiten met een konstruktie-komponent) loopt van november tot juni.

Dit acht maanden durende, vooral klimatologisch begrensde, konstruktieseizoen valt nog om andere redenen goed in het Nepalese jaar:

- Het Nepalese fiskale jaar begint in juli, en het duurt een tijd eer het jaarlijks budget voor CWSS ter plekke is. Meestal is dit pas tegen het begin van het konstruktieseizoen in orde.
- De voornaamste pieken van landbouwactiviteit (rijstaanplant in juli, oogst in oktober) worden vermeden. Landbouwactiviteiten vormen dus meestal geen belemmering voor het organiseren van vrijwillige arbeid, ook omdat er door de hoge bevolkingsdichtheid op het platteland en het vrijwel ontbreken van economische activiteiten buiten de landbouw, sprake is van een hoge graad van ondertewerkstelling. Wat veeleer een rol speelt, en dan vooral in het midden&verre Westen is de migratie van vele mannen naar de Terai en India. Hier wordt wel rekening mee gehouden tijdens de feasibility surveys

De materiaalvoorziening (vnl. cement en HDP pijpen) vormt nog steeds een van de voornaamste problemen bij de uitvoering van de projecten, dit vanwege het ontbreken van wegen in grote gedeelten van het land. Aanvankelijk probeerde men dit probleem op te lossen door het charteren van vliegtuigen en helikopters, maar sinds enkele jaren is men hiervan afgestapt vanwege de hoge kostprijs van dit luchttransport. Tegenwoordig werkt men met dragers, en deze moeten soms verschillende dagen lopen voor het projektgebied bereikt wordt. Dat de praktische organisatie van dit transport niet zo makkelijk is, ligt voor de hand. Zo waren in januari van dit jaar de benodigde materialen voor dit konstruktieseizoen nog niet aangekomen bij verschillende projektgebieden in het mid-Westen. In de Centrale en Westelijke regio's zijn deze problemen minder erg, door het bestaan van een betere wegen-infrastructuur.

De oprichting van field offices, maakt het mogelijk dat er nu materiaal kan worden opgeslagen dichterbij de projecten. Het feit dat de begrotingen voor de projecten meestal pas na oktober aankomen in de RDs, heeft evenwel nog steeds een remmende invloed op de implementatie van het programma.

Er is in de loop der jaren een zekere routine gegroeid in het omzeilen van de bekende problemen. Een vaak toegepaste methode is het overschatten van de materiaal behoefte, zodat men de voorraden steeds op een vrij hoog peil kan houden. Toch is de implementatiesnelheid, ondanks de geschetste problemen, verhoogd. Dit blijkt uit de evolutie van jaarlijks aantal afgewerkte projecten. Zo werden in de Oostelijke regio in de jaren 1976-1980 27 projecten afgewerkt, terwijl dat cijfer in de periode 1981-1984 opliep tot 51 projecten.

Ook in het midden & verre Westen, waar het programma jonger is, is deze trend reeds duidelijk: in het afgelopen konstruktieseizoen werden 17 projekten afgewerkt, tegen 28 in de twee vorige jaren samen. In de Westelijke regio (waar het programma reeds lang loopt) werkt men jaarlijks zo'n 25 projekten af, die gemiddeld groter zijn dan in enig andere regio.

Naast het verkrijgen van een zekere routine, vormen het rekruteren van meer technicians en hun toenemende ervaring belangrijke factoren in de verbetering van de implementatiesnelheid. In sommige gevallen (vooral in het Oosten waar men dikwijls een beroep doet op ex-Gorkha's die een technische scholing in het Britse leger achter de rug hebben) helpen technicians mee bij de surveys, of bij de supervisie van de konstruktie van verschillende projekten.

De standarisering van ontwerpen en van de aanvraagprocedure hebben ook een grote rol gespeeld.

b. Rol van de vrijwilliger.

Het is moeilijk een vaste lijn te trekken t a v de tijdsbesteding van CWSS-vrijwilligers. Een aantal factoren spelen hierbij een belangrijke rol:

- De vraag of het om een eerste, tweede of derdejaars vrijwilliger gaat
- Hoe groot de afstanden zijn tussen het FO of RD, de distriktshoofdplaats in de verschillende projekten die de vrijwilliger superviseert
- Het aantal projekten dat toegewezen wordt aan de vrijwilliger
- De tijd van het jaar (konstruktieseizoen of niet).
- De mate waarin de vrijwilliger zich kan integreren in de dorpen

Vooral een eerstejaars vrijwilliger krijgt normaal gezien vrij veel tijd om in het dorp door te brengen aangezien hij slechts één projekt toegewezen krijgt. Het eerste jaar is echter een "leerperiode" (taal, sociale omgang, inzicht in het projekt geheel, integratie in de CWSS-structuur).

Tegen het einde van het eerste jaar wordt de vrijwilliger betrokken bij het maken van surveys, dikwijls samen met een meer ervaren vrijwilliger, overseer of technician. In het tweede werkjaar krijgt de vrijwilliger meerdere projekten toegewezen. Technicians staan dan in voor de konstruktieactiviteiten terwijl de vrijwilliger alleen supervisie uitoefent en problemen (technisch of organisatorisch) oplost. Hoewel dit afhangt van de afstand tussen de projekten, gaat er dan over het algemeen vrij veel tijd in lopen zitten. De vrijwilliger loopt van projekt tot projekt en blijft één of twee dagen in elk dorp, naar gelang de voortgang van het projekt en de noodzaak van technische of organisatorische begeleiding in een bepaalde fase van de konstruktie. Regelmatig moet hij ook naar de distriktshoofdplaats (om geldzaken af te handelen) en naar de FO of RD om de materiaalvoorziening te regelen. Alles bij elkaar krijgt de vrijwilliger het in het tweede jaar vrij druk met de supervisie van projekten. Daarenboven wordt hij ook nauw betrokken bij het uitvoeren van de surveys.

De werkzaamheden in het derde jaar hangen af van de vraag of een vrijwilliger een speciale taak krijgt toegewezen, of doorgaat op het stramien van het tweede werkjaar. Een speciale taak kan bestaan uit het werken aan verbeterde ontwerpen, het opstellen van een onderhoudssysteem in een bepaald gebied (of regio), het verbeteren van het materiaalvoorzieningssysteem, het opzetten en geven van opleidingen en bijscholingen voor technicians.

De moessontijd was vroeger vaak een "dode periode", maar door de hogere implementatiesnelheid moeten er nu veel meer ontwerpen gemaakt worden dan voorheen, en dit gebeurt voornamelijk in de regentijd. "Dode perioden" komen nu vooral voor in gebieden waar er een slechte materiaalvoorziening is (midden en verre Westen), en wanneer de vrijwilliger projecten toegewezen krijgt waar er weinig vrijwillige arbeid geleverd wordt. In dergelijke gevallen hangt het grotendeels van de vrijwilliger zelf af of hij in het dorp blijft, of in de RD/FO werkt. Sommigen kunnen zich beter integreren in het dorpsleven dan anderen.

c. Participatie.

Bij de aanvang van het project wordt tijdens alweer een "openbare meeting" een watercomitee verkozen, dat zal instaan voor de coördinatie van de dorpsbijdrage in het project, d.w.z. vnl. de organisatie van de vrijwillige arbeid.

Tijdens onze navraag met dorpingen in de projecten bleek dat een meerderheid onder hen niet op deze meeting aanwezig waren. De overheersende mening van de dorpingen was, dat dit de zaak van de lokale leiders was. De eigenlijke selectie van de comiteeleden gebeurt dan ook niet via een democratische stemming, zoals wij ons dat zouden voorstellen. Een aantal mensen die geïnteresseerd zijn (dikwijls lokale leiders die ook een rol spelen in de dorps panchayat) treden naar voor, en er is meestal weinig discussie over wie wel en wie niet in het comitee komen.

Het is mogelijk een profiel vast te leggen van "lokale leiders" in de bezochte dorpen. Het zijn mannen die over het algemeen niet arm zijn (in de dorpscontext), maar op basis van het onderzoek kon ook niet uitgemaakt worden of zij merkbaar rijker zijn dan de gemiddelde dorpsbewoner. (1) Als men materiele levensomstandigheden als graadmeter neemt (grootte van de huizen, aantal koeien), waren de meeste comiteeleden niet merkbaar rijker dan de gewone dorpingen.

(1) Verdeling van rijkdom in de Nepalese heuvels is niet zo ongelijk als in de steden. Zie Seddon, Cameron, Blake 1979 et, al., Peasants and Workers in Nepal, New Delhi, 1979.

Dat het onderzoek naar die verdeling moeilijk is en lange tijd vergt, wordt aangetoond in B.E. Bergström, The pradhan and the pancha, Stockholm, 1976

In één projekt (B) was de pradhan pancha wel merklijk rijker dan de andere dorpelingen.

De pradhan pancha had het hele projekt stevig in handen, hoewel hij zelf geen deel uitmaakte van het watercomitee. In twee andere dorpen (D en E) was de pradhan pancha ook merklijk rijker dan de andere dorpelingen, maar waren zij nog niet verkozen toen het projekt gebouwd werd.

Waar verschillende etnische groepen en kasten tot de doelgroep behoren (dit was het geval in 5 van de 6 projekten) komen volgende trends naar voor over de relatie kaste/etnische groep en samenstelling van het watercomitee:

- Waar een belangrijk percentage (>25%) van de doelgroep uit hogere kasten bestaat, krijgen deze laatste dikwils een disproportioneel groot aantal leden in het comitee. Dit was het geval in projekten A en E.
- Waar verschillende etnische groepen samenwonen, en een kleiner percentage leden van hogere kasten deel uitmaakt van de doelgroep (projekten B,C,D en F) is de etnische samenstelling van het watercomitee meestal een redelijke afspiegeling van de etnische samenstelling van de doelgroep. Alleen in projekt B werd het comitee duidelijk gedomineerd door één etnische groep.

De doelgroep was in alle projekten vrij tevreden over de manier waarop het watercomitee werkte. Nergens werden duidelijke klachten gehoord, noch over de manier waarop het watercomitee samengesteld was, noch over haar manier van werken. (1) Er heerste wel een vrij grote mate van apathie over dit onderwerp bij de ondervraagde dorpelingen. Verschillende mensen (vooral vrouwen, cfr. infra) wisten niet dat er zoiets als een watercomitee was, of wie er lid van waren. Van de werkzaamheden en taken van het comitee was men weinig op de hoogte.

Consultatie met de doelgroep is dan ook uitzonderlijk. Buiten de zeer beperkte groep comiteeleden (hooguit een tiental per projekt) wordt de doelgroep alleen maar verteld dat ze deze of gene dag moeten komen werken voor het projekt. De participatie in het projekt bestond alleen uit het leveren van vrijwillige arbeid, die echter in de meeste gevallen eerder kon omschreven worden als "onbetaalde verplichte arbeid", en ook als dusdanig door de meeste doelgroepleden werd ervaren.

(1) In dorp D was ruzie ontstaan tussen twee groepen lokale leiders, over de verdeling van het water. De meeste dorpelingen waren hier echter niet bij betrokken, en de sterke indruk bestond dat de "waterkwestie" een aanleiding was om oudere vetes op te rakelen.

In één dorp (C) was er wel een redelijke participatie. Het betrof hier een klein projectje (20 huizen) waar alleen mensen van het Rai-volk (1) woonden. De Rais hebben een vrij egalitaire en gemoedelijke samenleving en wegens de kleine schaal van het project, werden vrij veel mensen er nauw bij betrokken. Bovendien woonde de technician die het project bouwde in dit gehucht. Toch werden ook hier de voornaamste beslissingen (waar de kranen kwamen, organisatie van de vrijwillige arbeid) genomen door de vier comiteeleden, zonder dat er sprake was van veel overleg met de doelgroep.

Er dient opgemerkt te worden dat in het CWSS-jargon "participatie" gelijkgesteld wordt met "het beschikbaar stellen van vrijwillige arbeid", terwijl in de schaal van Buis participatie in de uitvoering slechts als eerste niveau in de participatieschaal gezien wordt. Soms komt het ook voor (zoals in project B) dat er een zeer sterke leider in het dorp is, die de mensen makkelijk kan aanzetten tot het leveren van arbeid. Het "vrijwillige" aspect van de geleverde arbeid is dan klein, maar het werk wordt wel gedaan. Algemeen wordt het project door CWSS-staf dan ook betiteld als een project met een "goede participatie".

Factoren die van invloed zijn op participatie zijn:

- De objectieve nood voor het project, t.t.z. de loopafstand van de huizen naar de waterbron of -stroom die gebruikt werd voor het project.

In dorp A waren er bijv. enkele bewoners die totaal geen interesse hadden in het project omdat men bij de survey over het hoofd gezien had dat er door een deel van het dorp een waterstroom loopt gedurende het grootste gedeelte van het jaar.

In dorp D bleek dat het project vooral het hoger gedeelte van het dorp bereikte. Bij navraag bleek dat de mensen die lager woonden daar geen bezwaar tegen hadden, aangezien zij over voldoende water dichtbij konden beschikken.

- De grootte van het project. De Nepalese heuvelsamenlevingen zijn dikwijls erg gefragmenteerd naar etniciteit, kaste en familie.

De leef sfeer en de sociale interacties gaan voor de meeste dorpsbewoners (en zeker voor de vrouwen) nauwelijks verder dan de onmiddellijke nabijheid van het huis en familie. Vanuit deze Ausgangssituatie is het moeilijk de mensen te betrekken bij grotere projecten. Het project C (waar slechts 20 families bij elkaar wonen), had dan ook een betere participatie dan de andere projecten.

- De etnische en kastensamenstelling van het project speelt ook een rol. Een homogene samenstelling (zoals project C) bevordert en vergemakkelijkt participatie. In project E, waar er een belangrijke groep hogere kasten was (die manuele arbeid als laag waarden) was het geen probleem om voldoende mensen te vinden die geïnteresseerd waren om lid te worden van het watercomitee, maar was het erg moeilijk om voldoende vrijwillige

(1) Een van de etnische groepen in Oost Nepal

arbeid te "ronselen" om het projekt ook werkelijk te bouwen. Het bleken vooral lagere kasten en Magars (1) te zijn die de arbeid verrichtten.

- Vele lokale ontwikkelingsprojekten in Nepal (irrigatie, bruggen, wegen) maken gebruik van betaalde en geschoolde arbeid. Het is voor mensen in de dorpen moeilijk te begrijpen dat ze voor het werk aan dit projekt niet betaald worden, terwijl dat voor ander projekten wel het geval is. (Dit heeft natuurlijk een negatieve invloed op de participatie in drinkwaterprojekten in de buurt van de projekten met betaalde arbeid).

d. Vrouwbetrokkenheid.

In het PCRW-evaluatierapport wordt nader ingegaan op de positie van de vrouw in de Nepalese samenleving. Eén van de voornaamste kenmerken van die positie is dat vrouwen vooral binnenshuis en op het land actief zijn, terwijl interacties met de "buitenwereld" (al is die dikwijls erg klein) aan mannen overgelaten worden.

Zoals beschreven onder punt C., is het verkrijgen van participatie die uitstijgt boven het leveren van arbeid moeilijk. Als er al van dergelijke participatie sprake is, zijn het louter mannen die erbij betrokken zijn.

Vrouwen zijn niet betrokken bij de planning, noch bij het onderhoud van het drinkwatersysteem. In de uitvoering ervan zijn ze ook minder betrokken dan mannen, en krijgen ze vaak de lastigste karweien toebedeeld: zand dragen, grond maken enz.....Ze leveren m.a.w. de laagste categorie ongeschoolde arbeid.

In de buurt van projekt B was al eerder een ander CWSS-projekt uitgevoerd. In dat projekt bleken er twee vrouwelijke leden te zijn in het drinkwatercomitee. Toen de lokale evaluatrice met hen ging spreken, bleek dat de vrouwen niet wisten dat zij officieel deel uitmaakten van het comitee. Zij waren er ook nooit bij betrokken geweest.

De reden hiervoor was dat bij de oprichting van het comitee de Japanse vrijwilliger die het projekt superviseerde, erop aandrong dat er minstens twee vrouwen in het comitee zaten, zoals geformuleerd werd in de Jhapa-procedures. Om moeilijkheden te vermijden had de pradhan pancha de namen van de twee vrouwen opgegeven, zonder dat deze er iets vanaf wisten.

Van een Peace Corps vrijwilligster vernamen we dat zij in haar projekt ook aangedrongen had op twee vrouwen in het comitee. De pradhan pancha vond dit een hoogst ongebruikelijke zaak, en verzocht de vrijwilligster om een brief van UNICEF/MPLD die de regel bevestigde. Het geschil was nog niet geregeld, maar had wel voor een onplezierige relatie met de lokale leiders gezorgd.

De lokale evaluatrice, ondervroeg vele vrouwen naar hun betrokkenheid bij het projekt. Het rolbevestigend standaardantwoord was dat het watercomitee een mannenzaak was (en ook hoorde te zijn) en dat zij het te druk hadden met andere activiteiten (huishouden, kinderen, landbouw EN waterhalen) om zich met het comitee bezig te houden. Het criterium was gewoon of er al dan niet water uit de kranen komt. Is dit het geval, dan heeft een comitee goed gewerkt.

(1) Een andere etnische groep in de Nepalese heuvels.

Er waren weinig conflicten waar te nemen over het gebruik van het water.

Wel is er slechts in twee projecten (A en C) aan gedacht om de afloop van de kranen te gebruiken om verderop een eenvoudige maar goed gekonstrueerde drinkwaterplaats voor het vee op te vullen. Verschillende keren werd in project B opgemerkt dat vrouwen die de was deden weg werden gedrukt door het vee dat kwam drinken. In project E was één van de kranen kapot gemaakt door een al te opdringerige buffel.

Meestal was de gebruikte waterstroom of bron te klein om als irrigatiebron te dienen. Er deden zich op dit niveau weinig conflicten voor.

Alleen in project D was van enig conflict tussen drinkwater en irrigatie sprake. In het dorp werd vrij veel cardamon geteeld, deze plant groeit in de schaduw van bomen en heeft een rijkelijke bevloeiing nodig. De kleine bossen waarin de cardamon groeide waren prive eigendom en de eigenaars lieten in vele gevallen niet toe dat het water zou gebruikt worden voor het aanleggen van een drinkwatersysteem. Uiteraard was het verbouwen van cardamon, zoals dit het geval is met praktisch alle cash crops in Nepal, een zaak van mannen. In het desbetreffend dorp was over het algemeen echter geen tekort aan water, zodat er weinig conflicten hierover ontstonden.

Vrouwen worden niet gevraagd naar hun mening over de plaatsing van de kranen. Zoals hiervoor beschreven, komen de kranen meestal terecht in de buurt van de huizen van de lokale leiders. In het standaardontwerp van kranen in CWSS wordt voldoende aandacht besteed aan de functie als wasplaats. Vrouwen zijn hierover erg tevreden. De kranen zelf worden vooral uitgekozen op hun duurzaamheid, niet op gebruiksgemak. Het blijkt inderdaad dat de kranen het meest fragiele onderdeel van het drinkwatersysteem zijn. Na veel zoeken gebruikt men op dit moment op de meeste plaatsen zgn. "Jason-taps", hoewel deze vrij duurzaam zijn, is het nadeel ervan dat ze moeilijk te bedienen zijn door kinderen, vooral als er veel waterdruk is.

e. Rol van de SNV-ers op het gebied van participatie en vrouwbetrokkenheid.

Vooral in het eerste jaar verblijven de meeste CWSS-vrijwilligers soms vrij lange tijd in een dorp. Hun taal en sociale vaardigheden t.o.v. de Nepalese dorpsomgeving worden vooral in deze periode gevormd. Aangezien de vrijwilliger in deze fase nog veel te leren heeft is het meestal niet mogelijk (en ook niet aangewezen lijkt ons) om de participatieaspecten van het project sterk te gaan beïnvloeden. Het risico om fouten te maken door onwetendheid is erg groot. Tenslotte wordt van een nieuwkomer ook een zekere takt t.o.v. de omgeving verwacht. Het is pas tegen het einde van deze periode dat de vrijwilliger meer inzicht begint te verwerven in de dorpsverbanden, en dat hij de taal op een aanvaardbare manier beheerst.

In het tweede en derde jaar van zijn kontrakt blijft de vrijwilliger veel minder lang op één plaats, en heeft hij dikwijls de handen vol met technische (in de zin van supervisie) en administratieve bezigheden.

De betrokkenheid van de vrijwilliger in de participatieaspecten van de projecten beperkt zich dan ook toe er zoveel mogelijk voor te zorgen om de zgn "politieke projecten" (1) te vermijden, en ervoor te zorgen dat de projecten "lekker lopen", d w z dat er geen problemen zijn met de vrijwillige arbeid.

Interne verdeeldheid of ruzie in een dorp is door de vrijwilliger soms moeilijk te overzien. Soms gaat het om oude moeilijk te achterhalen vetes. Indien er zich om dergelijke redenen moeilijkheden voordoen in het projekt, laat de vrijwilliger de zaak meestal "suddereren" tot men weer bereid is aan de slag te gaan. Aktieve interventie leidt niet automatisch tot resultaten.

In projekt D was er een konflikt ontstaan omdat een CWSS-technician die in het dorp woonde, een gedeelte van het water gebruikt had voor een visvijver. Bij nader onderzoek bleek dat deze technician in feite eerst een eigen watersysteem gebouwd had, en dat hij pas daarna, op verzoek van de vrijwilliger, zijn systeem had aangesloten op het CWSS-systeem. Ook bleek zijn visvijver slechts een minimale hoeveelheid water te verbruiken (vervangning van wegsijpelend water). Het bleek dat het voorval slechts een aanleiding was geweest, om een oudere vete tussen lokale politici op te rakelen. De technician en de vrijwilliger raakten hierin verzeild, en het projekt kon slechts gedeeltelijk afgewerkt worden. De vrijwilliger die zich hard ingespannen heeft om de zaak te "lijmen", is hier uiteindelijk toch niet in geslaagd.

Over het algemeen bestaat er, vooral de laatste jaren, een neiging bij vrijwilligers om participatieaspecten aan de technicians over te laten; dit vooral doordat er nu meer technicians meedraaien in CWSS, en door hun intussen opgebouwde ervaring. Het argument van de vrijwilligers is dat technicians vaak beter in staat zijn in te spelen op deze aspecten, doordat zij uit de streek zelf komen.

Er dient ook opgemerkt te worden dat vrijwilligers een technische achtergrond hebben en soms niet de vereiste kennis hebben, of belangstelling opbrengen voor de sociaal-kulturele aspecten van CWSS. Bovendien werken zij in een omgeving die ook alleen uit technici bestaat, en is het hele programma toch nog steeds vrij sterk gericht op het halen van implementatiedoelstellingen. Participatie wordt dan ook in functie van de implementatie gezien (participatie = leveren van vrijwillige arbeid). Soortgelijke opmerkingen kunnen gemaakt worden over de rol die de vrijwilliger speelt t a.v. het vrouwenbetrokkenheids-aspekt. Het is vrij moeilijk voor mannelijke vrijwilligers om met vrouwen samen te werken in waterprojecten. Dit gaat tegen de plaatselijke kultuur in. Het is wel mogelijk voor vrijwilligers om tegen de vrouwen te praten, maar het is vrij moeilijk om de vrouwen echt bij het projekt betrokken te krijgen, gegeven de reeds geschetste uitgangspositie, en gezien de relatief korte tijd die de vrijwilliger in de dorpen doorbrengt.

(1) Dit zijn projecten die niet volgens de normale selektieprocedure uitgekozen worden, maar na invloed van politici in Kathmandu, of op regionaal niveau "opgedrongen" worden. In vele gevallen gaat het hierbij om projecten die niet gedragen worden door de lokale bevolking. Het gevolg hiervan is een gebrek aan participatie bij de uitvoering.

Bovendien zijn er dikwijls taalproblemen. aangezien het kontakt met de buitenwereld via de mannen verloopt, spreken dezen dikwijls beter Nepali (1) dan de vrouwen. Het wordt door de meeste vrijwilligers ook als normaal ervaren dat zij in CWSS met mannen samenwerken

f. Sanitaire aspecten.

Aangezien het gebruik van latrines iets heel nieuws is in ruraal Nepal, is het de bedoeling dat bij de konstruktie van het waterprojekt ook enkele demonstratielatrines gebouwd worden. Met name de scholen, de pradhan pancha en de leden van het watercomitee worden verondersteld een putlatrine te bouwen. Deze latrines worden voornamelijk gebouwd met lokale materialen. Voor de schoollatrines wordt wel gebruik gemaakt van cement en HDP-pijp, o.a. voor de vloer en de verluchtingspijp.

In alle bezochte projekten bleek implementatie van de sanitaire komponent een moeilijke zaak te zijn. Er is veel tijd en moeite nodig om oude gewoonten op dit vlak te veranderen. Meestal zorgt men ervoor dat de latrines bij de school gebouwd worden en misschien een paar demonstratielatrines. Er wordt van uitgegaan dat de motivatie van de dorpingen om latrines te bouwen en te gebruiken erg laag is, en dat het erg lang duurt om enige impact te hebben.

Een van de factoren die soms een rol spelen, is de "recyclage" van uitwerpselen. Veel Sherpa's in projekt B bijv. hadden een latrine, zonder put, waarbij de uitwerpselen gemengd werden met bladeren onder de latrine en dan als mest gebruikt werd. Wegens de schaarste aan organisch materiaal in het dorp (2), vervult deze kompost een belangrijke rol in het op peil houden van de vruchtbaarheid van de bodem. De putlatrines die in het CWSS-programma gebouwd worden zijn niet voorzien op dit soort recyclage.

In dorp C was eveneens sprake van recyclage, doch in een andere vorm. De Rai fokken varkens in hokken die ze tevens gebruiken als latrines. Ze hebben daarom weinig belang bij de introductie van putlatrines. Hun recyclage levert overigens minder kans op voor besmetting dan het verspreiden van faeces over het veld.

Op de resultaten van het sanitaire programma in het CWSS-programma wordt verder in hoofdstuk VIII van dit rapport ingegaan.

B Inzetniveau

Het CWS-programma liep reeds zeven jaar toen SNV erbij betrokken raakte. Verschillende andere vrijwilligersorganisaties werkten samen met UNICEF en LDD in het programma

Dit zal wellicht een rol gespeeld hebben bij de positieve beslissing van ANV, WGP en DB zonder gedetailleerd vooronderzoek. Met name over de integratie in de gastorganisatie en ontwangststructuur wordt vlog heengestapt.

-
- (1) de lingua franca die voor de meeste Nepalezen toch niet hun "moedertaal" is.
 - (2) Elke morgen zagen we kinderen bladeren uit het bos halen.

De chef ANV schrijft hierover in zijn brief van 28-3-1977 aan de WGP

- " 3. De vrijwilliger verricht zijn taak onder verantwoordelijkheid van het Remote Area and Local Development Department en in nauwe samenwerking met een uit de lokale bevolking gekozen comitee ten behoeve van wie de vrijwilliger werkzaam is. Als zodanig is hij redelijk geïntegreerd in de ontvangende organisatie.
4. Zoals hierboven geschetst biedt de projektorganisatie een redelijk adequate ontvangststructuur. "

Dat de ontvangststructuur en integratie niet zo makkelijk verloopt als wel verondersteld werd, blijkt uit de ervaringsrapporten en ook uit gesprekken met ex-CWSS-ers uit de beginperiode (1977-1980). De taaltraining en de gastland-oriëntatie waren lang niet zo goed uitgebouwd als nu het geval is; de opvang in het veld was dikwijls erg zwak, en door het ontbreken van een taakbeschrijving, was er veel onduidelijkheid over verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Na 1½ jaar sturen de eerste groep vrijwilligers een brief naar Den Haag (20-4-1979), waarin geadviseerd wordt geen vrijwilligers meer in te zetten in Nepal.

De reacties van zowel de Duitse veldleider als ANV zijn relativerend.

Een aantal vrijwilligers haken voortijds af, maar de meesten maken inderdaad hun kontraktperiode af. (zie Annex IV).

Na de oprichting van het veldkantoor in 1980, wordt in augustus 1981 een evaluatie van de GVS/SNV wat in CWSS ondernomen door de lokale consultant New Era. De kernvraag van het evaluatieonderzoek is

"to assess the extent of structural improvement brought about by the involvement of GVS/SNV in the Community Water Supply Programme" (1).

Hoewel de evaluatie op dit punt erg vaag blijft, en veeleer ingaat op de efficiëntie van de vrijwilligers als zodanig, is een van de resultaten van de evaluatie toch het uitwerken en onderhandelen van een taakomschrijving met LDM. Deze taakomschrijving beoogt een grotere integratie van de SNV-er in CWSS-programma en sluit ook nauwer aan bij de organisatiestructuur van de gastorganisatie. Toch krijgt de vrijwilliger geen specifieke plaats in de MPLD-hierarchie (engineer of overseer). In dit verband is het van belang er op te wijzen dat vrijwilligers van andere organisaties (JOCV, en vooral Peace Corps) niet zo'n behoefte hebben aan een duidelijke positie, of althans dat de veldstaf van die organisaties geen moeite doet om aan een eventueel bestaande behoefte te voldoen

GVS en SNV zijn numeriek duidelijk in de minderheid, en bijgevolg is de haalbaarheid van verregaande veranderingen in de positie van de GVS-ers en SNV-ers gering op dat moment. In 1982 krijgt de taakbeschrijving het karakter van een "drietrapsraket", zoals beschreven op pag 19 en 20. Interessant hierbij is dat er ook in die tijd reeds sprake was van een verdere decentralisatie van MPLD en van het CWSS-programma. Er wordt daarom voorgesteld dat de vrijwilliger in het tweede jaar op distriktsniveau komt te werken, en wel op het DTO

(1) New Era, An evaluation of the GVS/SNV involvement in the community water supply programme of MPLD, Kathmandu, August 1981, p 1

Nadat enkele (vnl. Duitse) vrijwilligers dit geprobeerd hebben, wordt besloten hiervan af te stappen, er heerst zo mogelijk nog een groter gebrek aan mankracht op de DTOs dan op de RDS. Ondertussen is UNICEF ook met de uitbouw van zijn FOs begonnen, zodat het voor de meeste vrijwilligers relevanter is om vanaf de FOs te werken, gezien de logistieke en administratieve ondersteuning die men daar ontvangt.

In tegenstelling tot GVS ziet SNV de taakomschrijving voor de CWSS-ers eerder "als een richtlijn dan als een strikt te volgen stramen" (1). Dit laat de mogelijkheid open in te spelen op de noden van het programma en op de geaardheid van de vrijwilliger in kwestie. Het blijkt inderdaad dat sommige vrijwilligers eerder geïnteresseerd zijn ook in het derde jaar door te gaan met de supervisie van nieuwe projecten, dan om kantoorwerk te verrichten of in een opleidingscentrum te werken. In de praktijk wordt de taakbeschrijving meestal gevolgd, zij het flexibel.

Op gebied van "manpower-planning" staat de gastorganisatie nog vrijwel even zwak als toen de eerste SNV-ers aankwamen. De manpower-planning over het werkjaar geschiedt grotendeels op initiatief van de UNICEF-Engineers in het programma. Doordat de MPLD-Overseer en Engineers weinig in het veld zijn, wordt de werkorganisatie van het hele programma voornamelijk door UNICEF bepaald. Zelfs de aanvragen voor nieuwe vrijwilligers, of het verlenen van taken voor het nieuwe werkseizoen, geschiedt grotendeels op initiatief van UNICEF.

De relaties met de staf van de gastorganisatie worden uiteraard niet bevorderd door de "veld-aversie" van de meeste MPLD-Overseers en Engineers. Met de MPLD-Engineers is de relatie vrij goed, omdat de meeste vrijwilligers er zich bij neerleggen dat deze een meer coördinerende functie op de RDS vervullen. Met de Overseers, die samen met de technicians als "counterparts" genoemd worden in de taakbeschrijving, is de relatie dikwijls heel wat moeilijker. Vrijwilligers nemen het niet dat Overseers weigeren het veld in te gaan, terwijl sommige Overseers neerkijken op de vrijwilligers omdat ze slechts "volunteers" zijn die in het veld werken. (2) De belangrijke plaats die Peace Corps in het programma inneemt, speelt hierbij ook een rol. In het verleden heeft Peace Corps verscheidene keren mensen uitgestuurd die technisch onvoldoende geschoold waren. Bovendien hebben PC-ers door hun lage betaling dikwijls een "echte" vrijwilligershouding en nemen zij de job niet au sérieux. Er zijn uiteraard ook voorbeelden van goede relaties tussen Overseers en vrijwilligers maar over het algemeen is de verhouding onbevredigend.

Met de technicians hebben de vrijwilligers bijna in alle gevallen een goede relatie. Voor lokale technici is de baan van WSSST een job-mogelijkheid die een redelijk salaris, mogelijkheid tot scholing en tot op zeker niveau ook promotiemogelijkheden inhoudt. Er zijn weinig problemen met motivatie bij de technicians, en zij hebben ook geen problemen met wonen en werken in rurale gebieden.

(1) Bron: SNV-Nepal jaarverslag 1982, pag. 23.

(2) Veldwerk draagt in Nepal niet bij tot de status

De mogelijkheden tot kennisoverdracht door de vrijwilligers doen zich dan ook voornamelijk op lokaal niveau voor: t.o.v. de technicians, en t.o.v. lokale arbeidskrachten in de dorpen, zoals de onderhoudswerken.

In dorp B hadden de lokale mensen heel goed geleerd hoe ze HDP-pijpen aan mekaar konden zetten, ellebogen maken enz... Deze techniek werd dikwijls gebruikt om zijvertakkingen van de hoofslijn naar de huizen te leggen. Dit parikulier initiatief bleek niet schadelijk voor de bevoorrading van de tappunten.

Eerlijkheidshalve dient ook gezegd dat sommige ervaren technicians vooral eerstejaars vrijwilligers nog verschillende "knepen van het vak" kunnen bijbrengen

Op regionaal niveau zijn de mogelijkheden tot kennisoverdracht naar Overseers of Engineers veel geringer. Het statusverschil, en de weinige kontakten die bestaan tussen vrijwilligers en regionale staf, zijn hier de oorzaak van

De gastorganisatie ziet de vrijwilligers nog steeds als onmisbare technische mankracht bij de supervisie van projekten, het doen van surveys en het maken van ontwerpen. SNV-ers staan samen met GVS-ers en Japanse vrijwilligers hoog aangeschreven bij de gastorganisatie. Vanuit de positie van de gastorganisatie is het binnenhalen van buitenlandse geschoolde krachten een gemakkelijke oplossing voor het tekort aan eigen mankracht. Sinds lang klagen vrijwilligers hierover, en de laatste tijd is gepoogd om de verschillende vrijwilligersorganisaties op één lijn te krijgen om een gekoördineerd voorstel van geleidelijk terugtrekking van vrijwilligers en vervanging door MPLD-staf te doen aan de gastorganisatie. Het bleek evenwel niet mogelijk om, vooral APC, en in mindere mate JOCV achter deze beleidslijn te krijgen.

Een lichtend voorbeeld is in dit verband de westelijke ontwikkelingsregio, waar reeds sinds een vijftal jaren geen vrijwilligers meer werken. Het CWSS-programma daar loopt nu onder technische assistentie van SATA, die een buitenlandse Project Manager, een Nepalese ingenieur en een Nepalese socioloog in dienst heeft voor het programma. Met een beperkte groep Overseers (een tiental) slaagt men erin een programma draaiende te houden dat groter is dan de programma's van enige andere regio. Naast de relatief gemakkelijke bereikbaarheid van de meeste projekten in de Westelijke regio, speelt het feit dat de Project Manager grote beslissingsmacht heeft in de Westelijke RD, een grote rol bij de efficiënte uitvoering van het programma. De Project Manager staat in de Westelijke regio inderdaad op gelijke voet met de regionale directeur. Er wordt systematisch gepoogd de Overseers voor langere tijd in het programma te houden (via het verstrekken van incentives zoals beurzen voor verdere studie) en het versterken van team-work, iets wat in de meeste Nepalese projekten ver te zoeken is

Vooral in de Centrale en Oostelijke regio's die relatief goed bereikbaar zijn, moet het dus mogelijk zijn de inzet van vrijwilligers af te bouwen. Terwijl de eerste SNV-vrijwilligers vooral technisch een bijdrage leverden aan het programma (ontwerp voor ferro-cement tank, handleiding voor waterbouw projekten), kwamen langzamerhand meer beleidsinitiatieven los.

Zo werd er een voorstel geschreven voor een onderhoudsbeleid dat voorbereidend werk verrichtte voor het uiteindelijke onderhoudsbeleid dat op een MPLD/UNICEF conferentie in Pokhara (1982) vastgelegd werd. Er dient hier echter opgemerkt dat in CWSS de meeste beleidsinitiatieven uitgaan van UNICEF. De dikwijls uitstekende en ongecompliceerde relatie die bestaat tussen de vrijwilligers en UNICEF-Engineers in het veld, maakt een goede uitwisseling van ideeën mogelijk. Het is uiteraard moeilijk aan te geven hoe en precies in welke mate individuele SNV-ers een duidelijke invloed op het beleid hebben gehad. Deze lijkt meer van informele aard.

Tot nu toe werden verschillende zijactiviteiten die door SNV-ers ontplooid werden (hout besparende kachels, groentetuintjes, herbebossing) niet als dusdanig opgenomen in de projektstructuur. Een poging in die richting die in 1982-1983 in Surkhet (mid-Westen) door twee SNV-ers ondernomen werd, liep falikant af, gedeeltelijk door gebrek aan interesse bij de gastorganisatie, en ook omdat verschillende van de opgezette activiteiten (zoals zeep maken) niet haalbaar bleken en/of te veel tijd in beslag gingen nemen.

Zogenaamde zijactiviteiten, voor zover ze bij het projekt aanleunen, worden wel gestimuleerd en ondersteund door UNICEF. Voorbeelden hiervan zijn boomaanplant rond de waterbron of het aanleggen van groentetuinen die bevoeid worden door het afloopwater van de waterkranen.

VII BEHEER, BEGELEIDING EN EVALUATIE

A. Projekt.

Vrijwel vanaf het begin is UNICEF de drijvende kracht geweest achter CWSS-programma.

Uit gesprekken met de UNICEF Project Officer voor het programma, blijkt dat de organisatie hierbij een lange termijn strategie aanhangt. Men is realistisch genoeg om in te zien dat niet alles kan gerealiseerd worden in een periode van bijv. vijf jaren, gegeven de aard en omvang van de problemen.

Thema's als onderhoud en sanitaire voorzieningen zijn pas later aan bod gekomen. In de eerste fase (ongeveer van 1971-1980) heeft men er vooral aan gewerkt om een zekere basisinfrastructuur voor implementatie tot stand te brengen. In de huidige "waterdecade" is men geleidelijk meer aandacht gaan geven aan andere moeilijke aspecten - zoals onderhoud en sanitaire voorzieningen. Een volgende stap is wellicht verder te gaan in de kwaliteitsverbetering van het drinkwater, al zal dat niet op zeer korte termijn gebeuren.

Nieuwe initiatieven die ondernomen worden om het programma kwalitatief te verbeteren kwamen voornamelijk van UNICEF. De gastorganisatie volgde slechts langzaam hierin. Individuele vrijwilligers hebben wel een bijdrage geleverd als "trouble-shooters" en ook in het aandragen van concrete voorstellen voor vernieuwingen, maar de coördinatie hiervan en de introductie in de CWSS-structuur gebeurde onder impuls van UNICEF. Het middel waren konferenties, zoals die van Jhapa (1980) en die van Pokhara (1982). Hoewel het officieel MPLD-konferenties betref, werden deze in feite opgezet door UNICEF. Ook de rapportage over de conferentie gebeurde door UNICEF.

De begeleiding van de uitvoering vanwege UNICEF gebeurt door de centrale project staf ("Project Officer Water Supply" en "assistent Project Officer Sanitation") en door de Engineers in de verschillende regio's. Voor elk regionaal programma wordt jaarlijks een "progress report" geschreven, die de voornaamste verwezenlijking en bottlenecks aanduidt en het werkplan voor het volgende konstruktieseizoen voorstelt.

De Centrale projektstaf vervult een koördinerende rol in Kathmandu, en gaat ook regelmatig naar het veld om bepaalde problemen door te praten met de staf van de RDs of FOs.

Er heeft nooit een evaluatie van buitenaf plaatsgevonden over het CWSS-programma.

De begeleiding door de gastorganisatie beperkt er zich nog steeds toe elk jaar het samengestelde budget van de RDs voor te stellen aan het Ministerie van Financien, en de doelstellingen aan de "planningscommissie". (1).

Het goedgekeurde plan en budget wordt dan doorgespeeld naar RDs, en verder gaat het er het Centrale Ministerie (MPLD) voornamelijk om dat de fysieke doeleinden gehaald worden. Op RD niveau is er de laatste jaren in sommige regio's wel meer aandacht gekomen voor meer kwalitatieve aspecten van het programma. Dit hangt echter sterk samen met de persoonlijke interesse van de regionale direktEUR of de Engineers. Van hogerhand is er geen druk om hier veel aandacht aan te besteden.

(1) Het instituut dat instaat voor de voorbereiding en begeleiding van de vijfjarenplannen. Zij wordt voorgezeten door de eerste minister.

B. Inzetniveau.

Tot juni 1980 lag de begeleiding van de vrijwilliger in handen van de Duitse veldleider. De vrijwilliger rapporteerde rechtstreeks aan ANV; bij deze rapportage werd kommentaar geleverd door de Duitse veldleider.

Zoals aangestipt op pag. 27, werd het advies in 1979 van een groep vrijwilligers om geen vrijwilligers voor CWSS meer te sturen, niet opgevolgd. In 1980 nam het veldkantoor de begeleiding van de vrijwilliger over van GVS.

De New Era evaluatie van de GVS/SNV-betrokkenheid bij het CWSS-programma kwam voornamelijk tot stand onder druk van de veldraad van GVS, de organisatie die op dat moment reeds veel langer betrokken was bij het programma dan SNV.

In de taakomschrijving die voortvloeit uit deze evaluatie wordt ook rekening gehouden met de voorstellen van de CWSS-vakgroep, die inmiddels gevormd is, en bestaat uit de CWSS-vrijwilligers. Deze vakgroep speelt verder echter niet zo'n belangrijke rol, omdat CWSS-vrijwilligers geografisch vaak ver van elkaar werken, en het onderhouden van regelmatig contact erg moeilijk blijkt.

De begeleiding van de CWSS-ers bestaat daarnaast voornamelijk uit:

- Het verrichten van occasionele veldbezoeken
- Het bekomentarieren van de rapporten van vrijwilligers (1)
- Individuele gesprekken tussen de veldstaf en de vrijwilligers die naar Kathmandu komen.

We hebben de indruk dat vooral dit laatste aspect erg belangrijk was in de periode 1980-1984. Door de hoge werkdruk en de grote afstanden was het moeilijk voor de veldstaf om vrijwilligers regelmatig ter plekke te bezoeken. Het ging hierbij vnl. om vrijwilligers met moeilijkheden psychologisch te ondersteunen, en voor problemen in de individuele werksituatie een oplossing te vinden.

De meeste huidige en ex-CWSS-ers die hierover ondervraagd werden door de evaluator waren tevreden tot zeer tevreden over de begeleiding die ze van de veldstaf kregen.

Tijdens de veldraden (2), waarop alle vrijwilligers uigenodigd werden, werden de meer algemene problemen van het CWSS-programma doorgesproken. Problemen werden onderkend, maar men konstateerde vooruitgang en er werd steeds gekonkludeerd dat het toch de moeite was voor SNV om door te gaan met CWSS. Vooral sinds het laatste jaar, vinden sommige CWSS-ers het steeds moeilijker om onder de huidige voorwaarden door te gaan met CWSS. De vakgroep werd nieuw leven ingeblazen, en er werden kontakten gelegd met andere vrijwilligersorganisaties om te proberen een gezamenlijke positie in te nemen t.o.v. UNICEF en MPLD. Dat is tot hiertoe zonder resultaat gebleven. De veldstaf poogt op dit moment samen met de vakgroep een strategie uit te werken voor verdere SNV-deelname aan CWSS.

-
- (1) Na de opening van het veldkantoor is deze rapportage een stuk systematischer geworden.
 - (2) Een grote veldraad begin oktober, drie kleinere in april, juli en eind december. Voor deze laatste veldraden dienen minstens 20% van de vrijwilligers aanwezig te zijn, en dienen de diverse regio's en vakgroepen redelijk ver tegenwoordigd te zijn.

De voorbereiding van de vrijwilligers in Nepal is sterk verbeterd na de oprichting van het veldkantoor. Door het feit dat de vrijwilligers dikwijls in een geïsoleerde rurale omgeving terecht komen is een degelijke voorbereiding in de vorm van taaltraining en gastlandoriëntatie noodzakelijk. Voor CWSS-vrijwilligers neemt deze voorbereiding twee à drie maanden in beslag. Vele vrijwilligers klagen over de lange duur van de taaltraining, maar gaan achteraf in het veld toch het nut ervan inzien. Men is over het algemeen minder te spreken over de voorbereiding in Nederland. Men vindt deze te weinig specifiek, te academisch en teveel georiënteerd op Afrika.

Een zwak punt is de voorbereiding van vrijwilligers op de gezondheidssituatie in ruraal Nepal. De voorbereiding in Nederland op gezondheidsvlak is vnl. gericht op Afrika, terwijl de voorbereiding in Nepal te weinig diepgang schijnt te hebben om effect te ressorteren. Er heerst een houding van "we weten dat we ziek gaan worden", en "this is part of the job".

Het bestaande systeem voor evaluatie van de vrijwilliger werkt vrij bevredigend. Er is voldoende samenspraak tussen de vrijwilliger en de veldstaf om tot een gebalanceerd beeld te komen. De rol van de gastorganisatie hierin is echter beperkt. De vertegenwoordigers van de gastorganisatie op RD-niveau kennen de vrijwilligers nauwelijks en zij geven een diplomatiek-positieve beoordeling.

VIII RESULTAAT, DOORWERKING EN PERSPEKTIEF

A Fysieke outputs.

Er bleken geen definitieve cijfers beschikbaar (noch HMG/MPLD, noch bij UNICEF) over het aantal drinkwatersystemen dat in de periode 1971-1981 afgewerkt is binnen het CWSS-programma. De schatting van het UNICEF/HMG "Plan of Operators" 1982-1986, is 300 systemen, die een totale bevolking bereiken van 300 000 mensen (1). Meer gedetailleerde gegevens zijn wel beschikbaar voor de periode 1982-1984. In deze periode werden ongeveer 160 systemen afgewerkt, met een totale "ontwerp-bevolking" van 169.000 (2). Uit deze cijfers vallen twee dingen af te leiden:

- Er is een duidelijke toename van de implementatiesnelheid
- Het CWSS-programma bereikt tot hiertoe slechts een relatief klein percentage van de doelgroep

In de periode 1977-1984 waren SNV-ers betrokken bij de bouw van 58 van de in totaal ongeveer 460 CWSS-projecten.

Naast deze cijfers is het van belang te vermelden dat er meer systemen gebouwd worden zonder UNICEF assistentie, nl de kleine projecten gebouwd door de dorpspanchayat met steun van de DTO, en de grotere urbane en semi-urbane projecten van het DWSS.

Voor heel Nepal zouden dan ook in 1983 2 105.000 mensen of 13.3% van de bevolking bereikt worden door leidingwater (3). Het dient hierbij uiteraard opgemerkt dat bijna de helft van deze mensen in verstedelijkte gebieden zoals Kathmandu-vallei en de Terai steden woont. (Totale stedelijke bevolking ongeveer 1 miljoen).

B. Technische toestand CWSS-projecten.

Van alle bezochte projecten kan gezegd worden dat de technische toestand redelijk tot goed is. De basisstructuur was in alle projecten intact. Er waren geen leidingen die boven de grond lagen, en aangezien alle projecten (behalve uiteraard project F dat onder constructie is) water afleveren, kunnen we ook veronderstellen dat er geen gebroken pijpen waren.

-
- (1) Bij het ontwerpen van de projecten wordt ervan uitgegaan dat het systeem 20 jaar zal meegaan, en op basis van projecties over bevolkingsaan-groei in de heuveld, houdt men er mee rekening dat binnen 20 jaar 34% meer mensen gebruik zullen maken van het systeem. Deze geschatte toekomstige bevolking noemt men de "design-population" of ontwerpbevolking.
 - (2) Bron: UNICEF progress reports
 - (3) Bron: Census 1981 en National Planning Commission, Basic Principles of the seventh plan (1985-1990), p. 21

De mankementen die er waren kunnen door regelmatig onderhoud en kleine reparaties verholpen worden. Een regelmatig terugkerend probleem waren kapotte kranen. Van de 33 kranen in de bezochte systemen dienden er 7 gerepareerd te worden. De kranen waren ofwel volledig vernield of de washer was kapot. Bij navraag leken de meeste kranen vernield door mensen; in een paar gevallen ook door dieren.

In een project was er een klein probleem met een lekkende intake. Het systeem bleef echter voldoende water afleveren. In alle projecten, behalve project E, was er een goede bescherming van de bron met prikkeldraad. Hetzelfde gold voor de reservoirs. De brongebieden waren in alle gevallen voldoende bebost. In project E, waar een bron bij een rivier gebruikt was (de enig mogelijke bron), had een grondverschuiving tijdens de regentijd de intake onzichtbaar gemaakt. De intake bleef wel functioneren.

C. Onderhoudssituatie.

Na de Pokhara-konferentie in 1982 over onderhoud en sanitair, werd in de verschillende ontwikkelingsregio's geleidelijk een systeem opgebouwd waarbij er op dorpsniveau een "village maintenance and sanitation committee" komt nadat het project is afgewerkt. Dit comité staat o.a. in voor het aanwerven van een onderhoudsman, die, betaald door het dorp, het regelmatige onderhoudswerk en kleine reparaties moet uitvoeren. Bij het afwerken van het project wordt aan het comité ook een zgn. "maintenance kit" overhandigd met reparatiemateriaal. Daarnaast worden ervaren technicians geselecteerd en opgeleid als "Maintenance and Sanitation Technician". Zij gaan de afgewerkte projecten rond om o.a. de onderhoudswerkers op te leiden, en om moeilijker reparaties aan te pakken. Tot zover het formele onderhoudsplan.

In de bezochte projecten (behalve in zekere mate project A) bleek het onderhoudscomité alleen op papier te bestaan. Dikwijls was er geen onderhoud, doordat de aangestelde onderhoudsman niet betaald werd zoals was afgesproken. Er werd dan ook grotendeels op de MSTs gerekend om reparaties te verrichten.

D. Sanitaire voorzieningen.

De sanitaire komponent van de bezochte projecten was zwak. Alleen in project A waren op relatief grote schaal putlatrines gebouwd. Het bleek dat op deze plaats zachte druk was uitgeoefend om de latrines te bouwen voordat een begin met het watersysteem werd gemaakt. Zowel wij als de vrijwilliger die het project superviseerden hadden twijfelden aan het gebruik van de latrines.

In project B, waar de mensen traditionele latrines zonder put hadden (zie pag. 26) waren geen latrines gebouwd.

In project C was er een demonstratielatrine bij een privé-huis gebouwd, evenals drie schoollatrines. De latrine die door de onderwijsstaf gebruikt werd, was op slot. De andere twee latrines waren erg smerig.

Toen we een onderwijzer vroegen waarom de latrines niet proper gehouden werden, vertelde hij er wel aan gedacht te hebben, en dat hij "al om de nodige fondsen verzocht had om een emmer aan te schaffen". Toen we suggereerden dat het misschien voorlopig ook met een blik kon, antwoordde de schoolmeester dat hij nog een betere oplossing had: "We kunnen ook een HDP-slang gebruiken om aan de kraan te koppelen, en dan kon men de latrines schoonspuiten. Misschien kon UNICEF wel een HDP-slang beschikbaar stellen hiervoor?"

In projekt D waren geen latrines. Op het moment dat dit projekt gebouwd werd (1979-1980) was het bouwen van demonstratielatrines nog niet opgenomen in het programma.

In projekt E, waar een vrijwilliger 9 maanden verbleven had, was behalve de schoollatrine een goede demonstratielatrine gebouwd bij het huis van de voorzitter van het watercomitee waar de vrijwilliger ook zelf gewoond had. Er waren ook een viertal eenvoudige latrines gebouwd met lokale materialen. Deze waren wel schoon, en min of meer volgens het standaardmodel gebouwd. De mensen bleken hier ook meer interesse te hebben in latrines, echter niet zozeer vanwege het gezondheidsaspect, maar omdat men door de houtkap steeds verder moest lopen om "een veilig plekje" te vinden. We hadden wel de indruk dat de mannen onderling ook af en toe over latrines spraken. De vrijwilliger die het projekt had aangelegd, vertelde dat hij veel tijd en energie aan de sanitaire komponent had besteed.

In projekt F was er alleen een zeer eenvoudige demonstratielatrine gebouwd door en voor de technician. Het feit dat er uitwerpselen vlak in de buurt van de latrine lagen, liet het ergste vermoeden over het belang dat in dit projekt aan de laatste S van CWSS werd gehecht.

E. Verdelingsaspecten.

Zoals eerder aangegeven, stonden de meeste kranen in de buurt of vlakbij de huizen van de lokale leiders. Behalve in dorp B, waar een gehucht "vergeten" was, bleken er echter geen klachten te zijn over de verdeling van de kranen. Het werd als normaal aanvaard dat de kranen in de buurt van de huizen van de lokale leiders werden geplaatst. In projekt A, dat 14 kranen had, bleek dat men het niet eens had kunnen worden over de verdeling van de kranen. Toen men na twee maanden nog geen beslissing genomen had, heeft de superviserende vrijwilliger de knoop doorgehakt, en de kranen verdeeld zoals hij het meest rechtvaardig vond. Dit werd door de ondervraagde dorpingen ook aanvaard, en men was tevreden over de verdeling die uit de bus gekomen was.

F Betekenis voor de vrouwen.

De ondervraagde vrouwen waren tevreden over het feit dat er nu water dicht in de buurt was van de huizen, en dat het een stuk makkelijker was om kleren te wassen. De vrouwen die dicht bij kranen woonden, deden er ook de afwas.

Er waren geen nieuwe, laat staan inkomensgenererende, activiteiten ondernomen in de tijd die vrij kwam doordat men minder tijd hoefde te besteden om water te halen

De mogelijkheden hiertoe zijn overigens erg beperkt (1) De vrouwen zijn blij dat ze het nu iets makkelijker hebben, en er wordt niet direkt gedacht in termen van "wat kunnen we nu met de vrijgekomen tijd doen?"

Een typisch rolbevestigend antwoord op onze vraag wat de vrouwen dan in de vrijkomende tijd deden, kregen we van een oudere vrouw in projekt A: "De jonge vrouwen zijn luier geworden"

Het watersysteem scheen geen invloed uit te oefenen op de organisatiegraad van vrouwen in projekten. Er zijn nu, net als vroeger, mogelijkheden voor gesprekken tussen vrouwen zonder dat er een meetbaar effect scheen te zijn op graad van organisatie

G. Gezondheidseffekten.

Het meten van de gezondheidseffekten van de water- en sanitaire voorzieningen is buitengewoon moeilijk, onder meer vanwege (2)

- De moeilijkheid om de juiste bepalende factoren vast te leggen.
- De moeilijkheid om de gezondheidsindikatoren te definiëren.
- De seizoengebondenheid van de impactvariabelen
- Last but not least, was het voor ons onmogelijk iets te weten te komen over de prevalentie van ziekten in de projektdorpen vóór het watersysteem werd aangelegd. Zulke studies ontbreken trouwens in het algemeen in Nepal

Ziekten die aan water gerelateerd zijn, vallen uiteen in vier soorten, waarvan voor deze projekten met name twee soorten van belang zijn

- Zgn. "water-borne diseases" (bijv. diarhoea, dysenterie) waarbij vooral de kwaliteit van het drinkwater van belang is
- Zgn. "water-washed diseases" (bijv. huidziekten en ooginfecties, maar ook diarhoea en dysenterie), waarbij vaak wassen, met veel water, vooral van belang zijn; de kwantiteit van het water dus. Ook de hygiëne is hierbij van belang.

1 Kwaliteit van het drinkwater

Ook dit is een moeilijke zaak op zich. De beschikbare studies geven aan dat de WHO standaarden in CWSS bijlange na niet gehaald worden. Een belangrijke studie over rurale drinkwatersystemen zegt hierover echter

"The most difficult area of policy relates to the definition of "adequate water quality" and the setting of quality standards. WHO (1971) recommended that small water supplies should contain zero E-coli per 100 ml

-In-

(1) Zie projektprofielen, en rapport over PCRW.

(2) Zie D. Blum and R.C. Feachem, Measuring the Impact of Water Supply and Sanitation investments on Diarrhoeal Diseases. Problems of Methodology. In: International Journal of Epidemiology, Vol 12, No 3, 1983, p. 357-365.

In a country where 95 percent of the population drinks water which contains some E-coli it is pointless to adopt the WHO standards since there is no prospect of achieving them in the next ten or twenty years. In such cases the emphasis must be on setting water quality goals or targets rather than standards and on seeking to eliminate extreme pollution".(1).

In dit verband kan opgemerkt worden dat de gebruikte bron in de meeste gevallen ook de enig bruikbare bron was in de buurt. In vier van de zes gevallen lag de bron in een bebost gebied. In alle gevallen (behalve in projekt F dat nog onder konstruktie was) was het brongebied afgezet met prikkeldraad. Nergens werden er gebroken leidingen gesignaleerd. Er kan dus redelijkerwijze verondersteld worden dat het beschikbare water (relatief) beter was dan het water dat dan toe beschikbaar was (Dikwijls een stroom die door het dorp liep met alle mogelijke kansen op vervuiling).

In één projekt (F) werd een stroom gebruikt en was er dus kans op verontreiniging hoger op. Het betrof hier een projekt in de zgn "Foothills" van de Terai", waar het in het algemeen moeilijk is bronnen te vinden. Naast de kwaliteit van het water zoals het uit de kraan komt, is er steeds kans op vervuiling van het water op weg van de kraan naar huis, in de huizen zelf, en bij het gebruik ervan. We hebben slechts op één plaats gezien dat de gagro's (koperen vaten) bedekt werden in de huizen. In de regel koken mensen het water ook niet voordat ze het gebruiken. Dit zou (voor drinkwater) bovendien teveel brandstof kosten.

2. Persoonlijke hygiene en het schoonhouden van de omgeving.

Deze factoren waren eveneens moeilijk te beoordelen gezien onze korte verblijven in de projekten en het gebrek aan vergelijkingsmogelijkheden met de situatie vóór het projekt er kwam.

Onze indruk was dat mensen zich weinig wassen. Vooral kinderen liepen er vaak erg vuil bij. Er kunnen hier echter weinig definitieve uitspraken over gegeven worden. Onze bezoeken waren in het koude seizoen, en het kan dat mensen zich buiten de koude tijd vaker wassen. Vrouwen wassen zich vaak thuis, zodat hier weinig observaties over gemaakt konden worden. Er kan hierbij opgemerkt worden, dat het feit dat in het Oosten veel ex-Gorkha's waren wel een rol kan spelen.

In projekt B zagen we een vrouw die haar kind met shampoo waste, hoewel het vrij koud was. Toen we haar vroegen waar ze de shampoo vandaan haalde, vertelde ze dat haar man in Hong Kong in het leger was en de shampoo vandaar meegebracht had.

Ook in projekt D waren verscheidene ex-Gorkha's, en enkelen onder hen hadden merkbare hogere persoonlijke hygiene-standaarden dan de andere mensen in het dorp.

Wat betreft het schoonhouden van de omgeving, werd tijdens onze bezoeken de algemeen heersende indruk bevestigd, dat de dorpen in het Oosten van Nepal relatief schoner zijn dan die in het Westen, en met name die in het Verre Westen.

(1) S. Cairncross et al., Evaluation for Village Water Supply Planning, Chichester, 1980, p. 73.

Met de weinige middelen die beschikbaar zijn, wordt in het Oosten dikwijls toch gepoogd het huis, en de omgeving rond het huis schoon te houden.

3. Sanitaire voorzieningen.

Over de mogelijke gezondheids-impakt van sanitaire voorzieningen in de bezochte projecten kunnen wij kort zijn. WHO neemt aan dat.

"Substantial community health benefits will probably only materialize if more than 80 percent of the population have improved latrines" (1).

In geen enkel van de bezochte projecten was dat het geval, laat staan dat de latrines die er waren gebruikt werden. Sanitaire voorzieningen in de kontekst van ruraal Nepal zijn duidelijk een lange termijn zaak, en op dit moment kan geen invloed op de gezondheidstoestand worden verwacht.

4. Gezondheidsvoorlichting.

In Nepal zijn twee programma's met gezondheidswerkers op dorpsniveau:

- Het "Integrated Community Health Services Development Project" (ICHSDP).
- Het door US Aid gefinancierde en opgezette "Family Planning/Maternal and Child Health" (FP/MCH) programme.

Deze programma's bestrijken nog slechts een beperkt deel van Nepal. Alleen in projekt C ontmoetten we een Village Health Worker. Hij kwam echter slechts onregelmatig in het dorp, en sprak (als man) alleen met mannen.

H. CWSS als "nucleus for development".

Ook in dit verband zijn de resultaten in de bezochte dorpen erg beperkt. Zoals uit de voorgaande presentatie blijkt vergt het tijd om een "gemeenschaps-gevoel" en het "ontstaan van een ontwikkelingsattitude" te ontwikkelen. Het is sterk de vraag of dat kan in een watervoorzieningsprojekt, wat toch over het algemeen niet zo lang duurt en in zijn huidige vorm te technisch en te weinig intensief is om op deze gebieden belangrijke resultaten te boeken.

Voor de doelgroep is ook het waterprojekt een projekt dat van buitenaf komt, en niet van hunzelf. De mensen begrijpen ook de reden van de vrijwillige arbeid niet zo goed, zeker als er in andere projecten betaald wordt.

Overall was er een vraag naar meer kranen, maar die vraag moest wel door UNICEF voldaan worden.

Er zijn twee konkrete aanwijzingen van interessante "bijprodukten" van watervoorziening, die op dorpsniveau soms toch vrij "revolutionair" zijn:

- Het afvalwater werd in drie van de vijf dorpen gebruikt om groentetuintjes te bevoeren. In één dorp was groenteteelt een heel nieuwe zaak.

(1) Gunnar Schultzberg and Richard Feachan, One step at a time WHO's minimum evaluation procedure for water supply and sanitation projects, in: Waterways Vol. 2 no 1, July 1983, p 20

- In dorp E waren ook een drietal houtbesparende kachels gebouwd, die door de eigenaars zeer gewaardeerd werden. Verschillende mensen liepen ook met het idee rond er ook één te bouwen. (Al moet dit met een korreltje zout genomen worden: de vrijwilliger die de eerste kachels gebouwd had was twee jaar tevoren uit het dorp vertrokken).

H. Overname door de gastorganisatie.

Er is nog steeds weinig uitzicht op overname van het CWSS-programma door de gastorganisatie. De beschikbaarheid van MPLD-Engineers en Overseers voor CWSS is slechts marginaal of helemaal niet verbeterd de laatste jaren.

Wij menen dit ten dele te kunnen verkaren door de dominante positie van UNICEF in het programma, en het gemak waarmee MPLD vrijwilligers kan aantrekken. In de bezochte projecten was wel de naam van UNICEF bekend bij de dorpingen, niet die van MPLD. De FOs werden steevast UNICEF-kantoren genoemd, en niet MPLD-kantoren, zoals ze officieel heten.

Zowel UNICEF als MPLD lijken zich te schikken in deze gang van zaken. In enkele regio's heeft men nu een goed draaiend CWSS-programma, dat vrij veel projecten aflevert, en daar is het de gastorganisatie nog steeds voornamelijk om te doen. UNICEF oefent af en toe druk uit op MPLD om meer engineers en overseers naar de RDs of FOs te krijgen. Dit gebeurt door vertraging van materiaalleveranties enz. Deze tactiek leverde tot nu toe weinig succes op omdat de mogelijkheid van UNICEF om door te zetten hierin beperkt is. De organisatie zit ook vast aan "project agreements" met donoren, waarin een vast aantal te bouwen projecten overeengekomen is, en de donoren zijn ook wel geïnteresseerd in deze fysieke output.

Financieel gezien zijn er ook weinig tekenen dat MPLD het programma zou kunnen overnemen. Nepal als geheel wordt steeds meer afhankelijk van buitenlandse hulp (1), en dit laat zich ook merken in het CWSS-programma. De afspraken over verdeling van de kosten blijven ongewijzigd en er zijn zelfs tekenen dat UNICEF nog een groter aandeel in de financiering zal nemen (zoals het betalen van het transport van materiaal in de Mid en Far West afgelopen jaar).

I. Kostprijs van een waterproject.

Voor een bespreking van deze evaluatievraag wordt verwezen naar Annex VIII.

(1) Zie Algemene punten betreffende Nepal en SNV, p. 1.

IX KONKLUSIES EN AANBEVELINGEN.

A Beleidsmatigheid

1 Konklusies.

- a) De theoretische doeleinden van de gastorganisatie zijn zeer ruim, en SNV kan hierin haar eigen objectieven in grote mate terugvinden. In de praktijk blijkt er bij de gastorganisatie echter een overheersende nadruk te liggen op fysieke outputs als doeleinden. Daar is in de loop der jaren weinig verandering in gekomen.
- b) SNV richt zich op "groepen die duidelijk in welvaart zijn achtergebleven". In ruraal Nepal blijkt het moeilijk deze groepen te identificeren. Bijna de gehele rurale bevolking leeft op (of onder) subsistentieniveau. Bij de keuze van de CWSS-projecten speelt het armoede criterium geen rol. Er wordt van uit gegaan dat men haast overal leidingwater nodig heeft, en het zijn veeleer politieke factoren (op distriksniveau) en technisch-organisatorische factoren (op projectniveau) die bepalend zijn in de vraag of een project wel of niet gebouwd wordt.
- c) Van de aspecten participatie en vrouwenbetrokkenheid komt in de praktijk weinig van terecht tot nog toe. Het idee dat het om een waterproject van de dorpelingen zelf gaat is niet doorgedrongen. Door de ondemokratische structuur in de meeste dorpen, kan er van echte participatie geen sprake zijn. De schaal van Buis zou vooral in het eerste stadium van participatie (uitvoering) veel fijner moeten zijn uitgewerkt om hier differentiatie aan te kunnen brengen tussen de verschillende projecten. Hetzelfde geldt voor de participatie van vrouwen in de projecten. Ook hier ligt de beginsituatie (de vrouw houdt zich alleen bezig met het huishouden) erg ver van de door SNV gestelde doeleinden. Men kan de vraag stellen of de doeleinden van SNV in dit verband niet ambitieus zijn in vergelijking met de uitgangssituatie, en of CWSS een goed medium is om deze doeleinden te bereiken, in vergelijking met het PCRW-project bijvoorbeeld.
- d) De rol die SNV gespeeld heeft op beleidsniveau in het CWSS-project is beperkt. Men kwam terecht in een programma dat al zeven jaar aan de gang was, en waarin men een "junior partner" werd. De rol die SNV kan spelen op beleidsniveau was geen punt van onderzoek bij de beoordeling van de aanvragen door ANV.
In de eerste jaren na de oprichting van het veldkantoor werd vooral gestreefd naar een profiel van bekwaamheid en betrouwbaarheid in de uitvoering. SNV-Nepal had geen duidelijk uitgewerkte eigen objectieven m.b.t. het CWSS-programma en de beleidsinvloeden die er geweest zijn, kwamen voort uit initiatieven van de vrijwilligers binnen het totale teamverband van CWSS. Hierbij mag aangestipt worden dat twee ex-SNV-ers nu nog steeds werkzaam zijn als UNICEF Engineers in CWSS, zodat hun ervaringen nu op een ander niveau doorwerken.

- e) Op projectniveau konden vrijwilligers ook een zekere rol spelen op beleidsmatig gebied. Zogenaamde "politieke" projecten konden soms vermeden worden doordat vrijwilligers het project technisch niet haalbaar verklaarden. In verband met de verdeling van de kranen kon de vrijwilliger soms een egaliserende invloed uitoefenen. De rol van de vrijwilligers in de participatie- en vrouwenbetrokkenheidsaspecten van CWSS was beperkt. De betrokken vrijwilligers voelden zich dikwijls te onbekend en te onwennig met de vreemde situatie, om hierin een grote rol te spelen. Deze aspecten werden in de meeste gevallen aan de technicians overgelaten, zonder dat de technicians hierover duidelijke richtlijnen kregen. Vele vrijwilligers voelen zich ook teveel technicus om zich op dit voor hun onbekende pad te wagen.
- f) Het invoeren van een taakomschrijving heeft weinig relatie gehad met de mogelijkheid van vrijwilligers om op beleidsvlak een invloed uit te oefenen. Invloed op beleidsvlak houdt vaak verband met status en positie in de hiërarchie van de gastorganisatie. De taakbeschrijving is hierover onvoldoende duidelijk.

2. Aanbevelingen.

- a) De doelstellingen die SNV wil bereiken in bepaalde projecten, i.v.m. participatie en vrouwbetrokkenheid dienen realistisch gesteld te worden, d.i. rekening houdend met wat redelijkerwijs kan bereikt worden in dat bepaalde project. Bij het stellen van de doeleinden moet ook op een realistische manier worden ingeschat, welke invloed men mag verwachten van SNV op beleidsgebied.
- b) Het is wel nodig dat SNV-Nepal zich nu duidelijke objectieven stelt op beleidsmatig gebied, m.b.t. deelname in CWSS. Er dient ook een redelijke termijn vastgesteld (bijv. drie jaar) waarna men kan evalueren of men in de goede richting evolueert. Is dit niet het geval, dan kan men de consequenties nemen, en uit het programma stappen.
- c) Om een zekere beleidsinvloed te kunnen uitoefenen binnen CWSS, zal het nodig zijn de inputs van vrijwilligers te concentreren in een beperkt geografisch gebied (bijv. een ontwikkelingszone), en zou er een technisch medewerker moeten aangesteld worden die vooral op beleidsmatig niveau werkzaam is. Eventueel kan er ook gedacht worden aan eigen SNV-financiering (binnen een paar jaar) van het CWSS-programma in een bepaald gebied, omdat beleidsinvloed nauw samenhangt met projectfinanciering. Daarnaast dient de positie van de SNV-ers in relatie tot de organisatiestructuur van de gastorganisatie duidelijk gemaakt te worden. De huidige taakbeschrijving blijft hierbij te veel in het vage.
Door een dergelijke geconcentreerde input zou SNV (na verloop van tijd) in staat kunnen zijn om op beleidsmatig niveau op gelijke voet met UNICEF en de gastorganisatie te staan, hetgeen noodzakelijk is om de objectieven van CWSS in de praktijk beter bij de SNV-doelstellingen te laten aansluiten.

- d) Naast techniekers (MTS of HTS) is er ook behoefte aan een sociale wetenschapper (bijv. een specialist op gebied van de sociale aspecten van technologie in ontwikkelingslanden) en een gezondheidsspecialist in het team. Dit om beleidsdoelstellingen op gebied van participatie, en aandacht voor gezondheidsaspecten van CWSS te bevorderen.
- e) SNV-Nepal dient voor zichzelf een permanent begeleidingssysteem uit te werken voor CWSS. Gezien de omvang die het SNV-programma gekregen heeft in Nepal, en gezien de communicatieproblemen, kan dit niet (alleen) de taak zijn van de veldstaf. Een technisch medewerker kan hier goed werk verrichten.
- f) De rol van ANV op beleidsmatig gebied dient o.v. beperkt te blijven tot die van klankbord d.w.z. het stellen van vragen over de aansluiting van concrete programmadoelstellingen bij de algemene doelstellingen van SNV. De uiteindelijke beslissing dient in het veld genomen te worden, aangezien men op het hoofdkwartier vaak te weinig informatie heeft over de werkelijke situatie en weinig inzicht heeft in wat realistisch gezien haalbaar is.

B. Efficiëntie.

1. Konklusies

- a) Met UNICEF en de andere vrijwilligersorganisaties wordt in goed teamverband samengewerkt. Met name het gebruik kunnen maken van de UNICEF-infrastructuur en logistieke ondersteuning, levert een positieve bijdrage tot de efficiënte werking van de SNV-ers.
De samenwerking met de gastorganisatie verloopt veel moeilijker. Het gebrekkige financiële management en de slechte manpower-planning van de gastorganisatie drukt op de efficiëntie van het CWSS-programma. Men kan hier duidelijk spreken van een trade-off tussen efficiëntie en institutionele opbouw van de gastorganisatie, waarbij men in het CWSS-programma duidelijk overheelt naar een keuze voor efficiëntie, soms ten koste van institutioneel opbouw.
Een paar keer is door vrijwilligers gepoogd met de District Technical Offices te gaan samenwerken (zie o.a. K-Bird rapport), maar heel snel bleek dat de situatie op vlak van efficiëntie onhoudbaar was voor vrijwilligers zonder ondersteuning. Zolang het UNICEF-programma niet geïntegreerd wordt met de DTOs, lijken er nauwelijks mogelijkheden om op dit vlak aan institutioneel opbouw te doen.
- b) De relatie tussen efficiëntie aan de ene kant, en vrouwbetrokkenheid en participatie aan de andere kant, is tweeledig. Zij kan wederzijds versterkend werken, als participatie leidt tot het uitrangeren van zgn. "politieke projecten", of bij het betrekken van de bevolking bij het onderhoudssysteem.
Als men in de Nepalese context de vrouwen echte beslissingsmacht wil geven over waterprojecten, dan is veel meer tijd en energie nodig dan nu beschikbaar is per project, dit moet dus ten koste van de efficiëntie gaan.

Autoritair lokaal leiderschap (zoals bijv. in projekt B) kan de efficiënte uitvoering van een projekt zelfs bevorderen. Als men in CWSS echt ver wil gaan op gebied van participatie en vrouw-betrokkenheid, zal men de fysieke output-doelstellingen veel lager moeten stellen, en mag men niet zwaar tillen aan het inleveren op efficiëntie. Aan die voorwaarden is niet voldaan, noch aan de kant van de gastorganisatie, noch aan de kant van UNICEF.

- c) De manier van werken van UNICEF in het CWSS-programma, met name het uitwerken van uniforme oplossingen en procedures voor het hele land, houdt te weinig rekening met lokale verschillen om echt efficiënt te zijn. Het introduceren van sanitair bijv. kan niet overal op dezelfde manier gebeuren. Soms zullen er lokale oplossingen moeten gezocht worden. Het onderhouds-systeem dat uitgebouwd wordt, laat te weinig ruimte voor ondersteuning van lokale initiatieven op oplossingen.
- d) De efficiëntie van "het middel vrijwilliger" in projekten hangt nog af van de individuele werksituatie en de eigen persoonlijkheid van de vrijwilliger. Het aantal afgewerkte projekten per vrijwilliger varieert van één tot zeven. Materiaalvoorziening speelt met name een grote rol hierin. Een andere faktor is de loopafstand tussen de verschillende projekten, het FO en/of de RD en de distriktshoofdplaats. Door de relatief geïsoleerde positie van de vrijwilliger, is er ook weinig supervisie, en hangt het ook van de eigen werkhethiek af hoe sterk men zich inzet. Er dient hier onderstreept te worden dat SNV-ers, samen met GVS-ers goede faam hebben, zowel bij de gastorganisatie als bij UNICEF, in vergelijking met Peace Corps vrijwilligers en in mindere mate VSO-ers.
- e) Bij de integratie op dorpsniveau, die ook de efficiëntie van vrijwilligers sterk kan beïnvloeden, is, ondanks een uitgebreide gastlandorientatie voor iedere vrijwilliger de persoonlijke geaardheid van doorslaggevende aard. In de bezochte projekten was er op dit vlak een heel spektrum te zien, met aan de ene kant vrijwilligers die zeer goed geïntegreerd waren, en aan de andere kant vrijwilligers die slechts een elementaire kennis van het dorpsleven hadden. We denken dan ook dat voor dit aspekt eerder de persoonlijkheid, dan wel de opleiding van de vrijwilliger van doorslaggevende aard is.
- f) In het CWSS speelt de manier van rekruteren ook een rol m.b.t. efficiëntie. Wanneer slechts twee vrijwilligers tegelijk aan komen, is het dikwijls moeilijk een goede voorbereiding te organiseren in het gastland. Vrijwilligers die aankomen in het begin van een konstruktieseizoen (bijv. december), kunnen dikwijls pas in november van het volgend jaar echt aan de slag, gegeven dat de voorbereiding in Nepal drie maanden duurt.

- g) De begeleiding van de vrijwilligers in de onderzochte periode (1977-1984) bestond voornamelijk uit persoonlijke begeleiding. Vooral na de opening van het veldkantoor werden vrijwilligers met persoonlijke of werkproblemen goed opgevangen. Dit speelt zeker een rol in de efficiëntie van de vrijwilliger. Door de isolatie en de voortdurende frustraties op het gebied van materiaalvoorziening, projectfinancien enz. is het erg belangrijk dat vrijwilligers dergelijke steun ontvangen.

2. Aanbevelingen.

- a) Zelfs indien SNV middels concentratie van vrijwilligers in een bepaald geografisch gebied meer een eigen stempel op het CWSS-programma wil gaan drukken, kan er om efficiëntieredenen (nog) niet afgezien worden van samenwerking met UNICEF. Er kan wel gedacht worden aan een technisch medewerker op beleidsniveau in de RD, en vrijwilligers die gestationeerd zijn in de DTOs van verschillende distrikten. De materiaalvoorziening dient voorlopig echter via UNICEF te gebeuren. Door plaatsing op de RDs en DTOs kan men nauwer aansluiten bij de structuren van de gastorganisatie en pogen de efficiëntie van de gastorganisatie te verbeteren.
- b) Om participatie en efficiëntie meer te laten samenvallen, kan men in CWSS gebruik maken van objectieve maatstaven, zoals in het CWSS-programma van de "United Mission to Nepal" (UMN) (1). Hierbij wordt van het dorp een echte inspanning gevraagd voor men van start gaat met het waterproject.
- c) SNV-Den Haag kan een inspanning doen om een grotere groep vrijwilligers tegelijk aan te werven (2). Er dient rekening gehouden te worden met het verloop van het constructieseizoen, d.w.z. de vrijwilligers dienen bij voorkeur in het begin van de regentijd aan te komen. Gezien de huidige situatie op de arbeidsmarkt in Nederland, zou dit mogelijk moeten zijn. Het stroomlijnen van de rekrutering kan een betere voorbereiding en een efficiëntere inzet ten gevolge hebben.

C Doeltreffendheid en betekenis.

1. Konklusies.

- a) De bijdrage van SNV in het CWSS-programma is doeltreffend. De bereikte resultaten zijn weliswaar beperkt (leidingwater dichterbij de mensen brengen), maar niettemin belangrijk. Er was in alle bezochte projecten een grote mate van tevredenheid over het project te constateren.
- b) Vrijwilligers hebben ook een doeltreffende bijdrage geleverd in de kwaliteitsverbetering van de watersystemen, en bij het introduceren van het concept van onderhoud.

(1) Zie Annex III

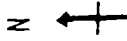
(2) De aanvragen komen ook steeds in groep

- c) Op de gebieden van participatie en betrokkenheid heeft SNV weinig invloed gehad. Het idee van CWSS als "nucleus for development" is niet of bijna niet van de grond gekomen en de gezondheidseffekten van CWSS zijn moeilijk meetbaar.
- d) Ook aan het versterken van de gastorganisatie voor een eventuele toekomstige overname is weinig gedaan. Hiervoor is de positie van UNICEF in het programma te dominant. Kennisoverdracht heeft vnl. plaatsgevonden naar de technicians, die nog steeds nauwer bij UNICEF aanleunen dan bij de gastorganisatie.

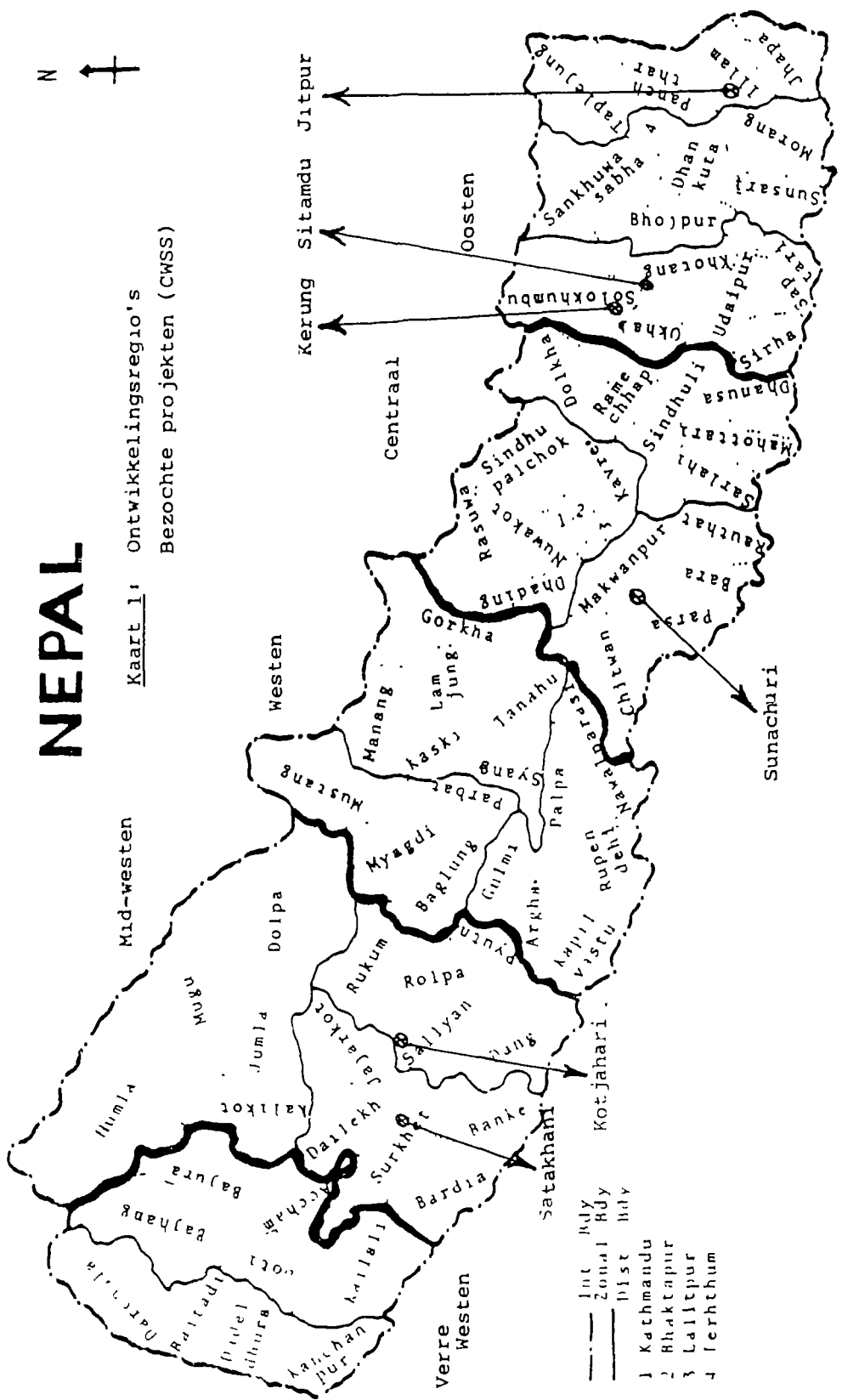
2. Aanbevelingen.

- a) Om een grotere participatie te bewerkstelligen in de projekten, dient er meer aandacht gegeven te worden aan de voorbereiding ervan. Het idee van een "communicatie-eenheid", zoals die funktioneert in de westelijke ontwikkelingsregio, zou veralgemeend kunnen worden.
- b) Verder is er een hogere supervisie-ratio van de technicians nodig om de doeltreffendheid en betekenis van het programma te verhogen in termen van onderhoud, sanitair, gezondheid en het geven van een aanzet tot verdere ontwikkeling. Hiertoe dient ook een bijdrage geleverd door niet-technici zoals aanbevolen onder punt d op pag. 43.
- c) Doordat vrouwen toch makkelijker in staat blijken te communiceren met vrouwen in de projektdorpen, dient SNV een inspanning te doen om vrouwelijke vrijwilligers te rekruteren voor het CWSS-programma, zelfs indien men daartoe in vakgebieden aanverwant aan weg- en waterbouw moet zoeken.
- d) Om de gastorganisatie nauwer bij het programma te betrekken, is het aangewezen geen vrijwilligers meer in te zetten in regio's met relatief goede wegverbindingen (westelijke, centrale en oostelijke ontwikkelingsregio's), omdat het daar voor de gastorganisatie relatief gemakkelijk is om eigen personeel in te zetten.
- e) Verder dient er uitgekeken te worden naar alternatief personeel om de rol van overseer te laten vervullen, zeker in de regio's waar de situatie op dat vlak erg moeilijk is (mid westelijke en uiterst westelijke ontwikkelingsregio's).
In dit gebied is er een nieuwe technische school, die technici van hoog niveau, (maar lager dan overseer) opleidt. Mits ervaring en enige bijscholing moeten deze mensen in staat zijn de rol van overseer te vervullen, zonder dat ze die officiële titel hebben. Er dient onderhandeld te worden met de gastorganisatie om hen bij het programma te betrekken.

NEPAL

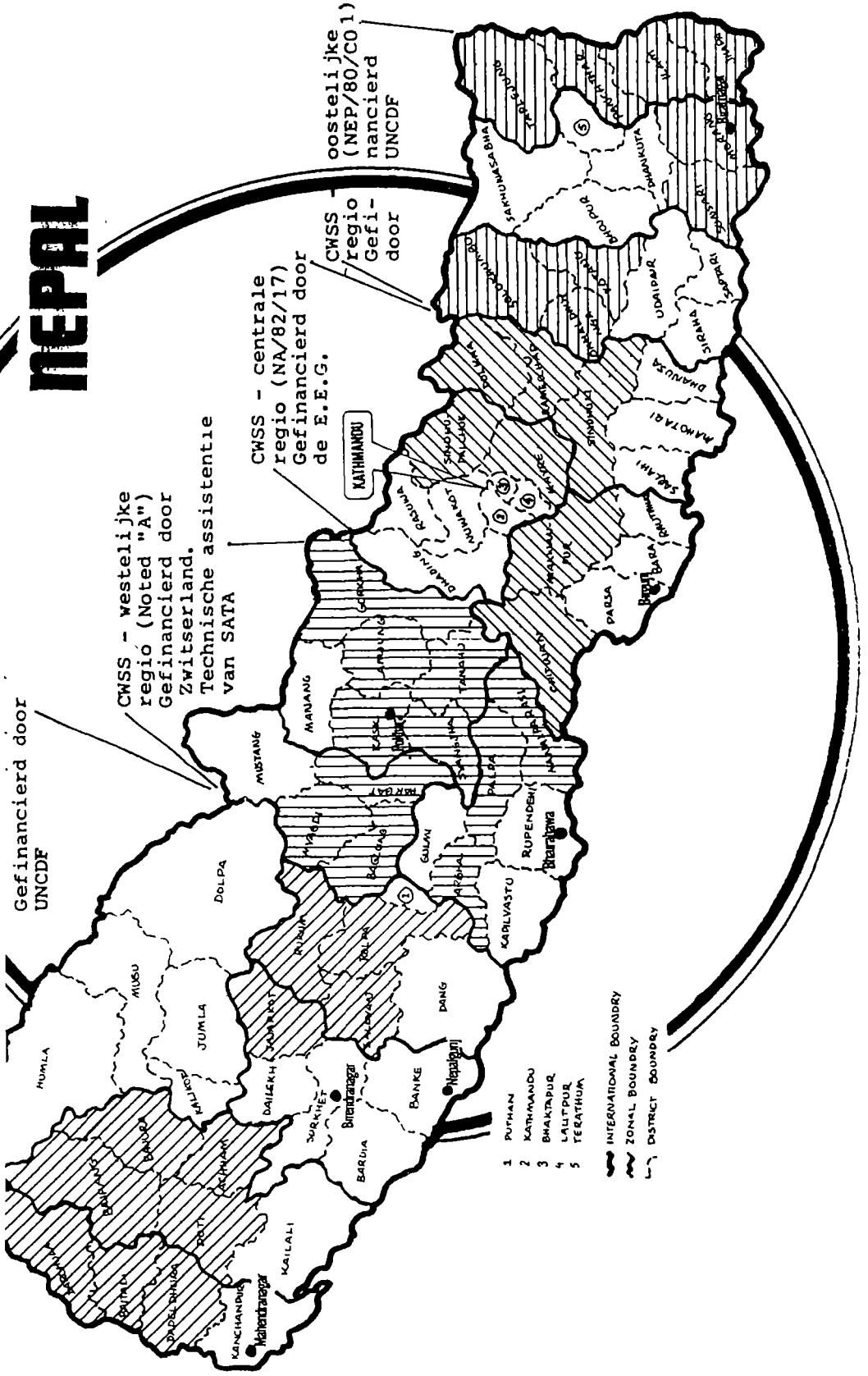


Kaart 1: Ontwikkelingsregio's
Bezochte projecten (CWSS)



- Internationale grens
- Zonale grens
- 1 Kathmandu
- 2 Bhaktapur
- 3 Lalitpur
- 4 Lerthum

NEPAL



Gefinancierd door UNCDF

CWSS - westelijke regio (Noted "A") Gefinancierd door Zwitserland. Technische assistentie van SATA

CWSS - centrale regio (NA/82/17) Gefinancierd door de E.E.G.

CWSS regio Gefinancierd door UNCDF (NEP/80/C01)

- 1 PUTHAN
- 2 KATHMANDU
- 3 BHAKTAPUR
- 4 LALITPUR
- 5 TERATHUK

INTERNATIONAL BOUNDARY
 ZONAL BOUNDARY
 DISTRICT BOUNDARY

